

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ŽELEZARNE
J E S E N I C E

JESENICE, 20. JULIJA 1963

ŠTEVILKA 29/V.

6. redna seja UO

Na 6. redni seji, dne 16. julija, je UO razpravljala o predlogu likvidacije penaliziranja in udeležbi pri zvišanju in znižanju materialnih stroškov za leto 1962. Poleg tega je pregledal sklepe prejšnje seje, sprejel operativni plan za julij in razpravljala o tekočih problemih ter reševal prošnje.

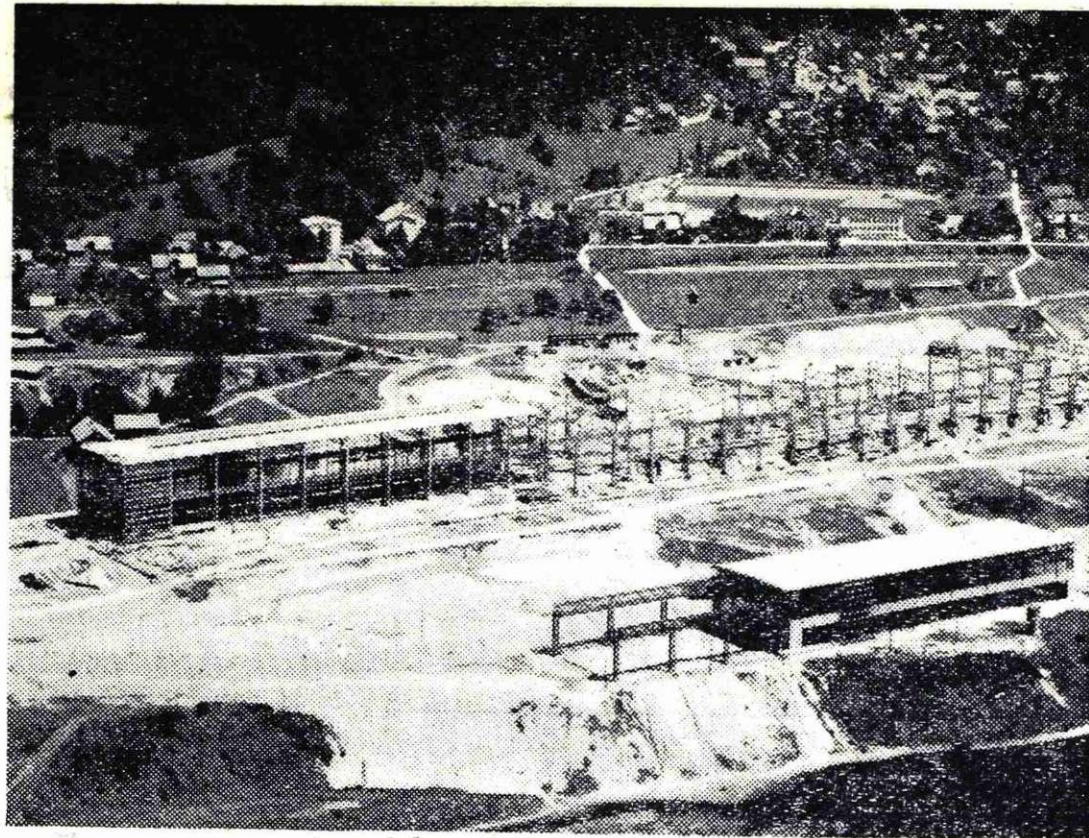
S predlogom za likvidacijo penaliziranja in udeležbe pri zvišanju in znižanju materialnih stroškov se je UO strinjal, vendar je menil, da naj gospodarska komisija, skupaj s komisijo za nagrajevanje, ta predlog temeljito prouči in pripravi podrobno obrazložitev predloga za vsako posamezno EE. Preden bo o predlogu razpravljala CDS ga bo UO še enkrat pregledal in potem zavzel konkretno stališče.

Operativni plan za julij je UO potrdil in zadal upravo, da glede na kritično izpolnjevanje plana v martinarini analizira celotno problematiko martinarne, predvsem pa osebne dohodke. UO meni, da je treba analizo problematike martinarne pospešiti in nujno sklicati zasedanje CDS prav po tej problematiki.

Pri reševanju tekočih vprašanj je poleg ostalega UO razpravljala o predlogu predčasne odhoda z dela na popoldanski izmeni in o stimulaciji učencev ŽIS, vpisanih na metalurških oddelkih.

Po končani popoldanski izmeni odhaja vlak proti Ljubljani ob 21.40 in imajo delavci, ki se vozijo s tem vlakom le 10 minut časa, da pridejo od tovarne do postaje, kar pa je očitno premalo. Zato je UO sklenil, da se delavcem, ki uporabljajo ta vlak, odobri odhod iz tovarne ob 21.25 uri. Obenem pa je UO zadal upravo podjetja, da pri ŽTP do jeseni doseže na vsak način spremembo voznega reda. UO meni, da moramo po teh vprašanjih do železnice zavzeti ostrejša stališča, ker nam takšen vozni red kvari proizvodno disciplino.

Pr letošnjem vpisu v ŽIS se je prijavilo izredno malo učencev za metalurške poklice, ki jih v železarni najbolj primanjkuje. Z namenom, da bi učence stimulirali prav za te poklice je UO sklenil predlagati CDS, da se nagrade učencem, ki obiskujejo metalurške oddelke ŽIS povečajo od sedanjih 4000 din mesečno v I. letniku na 10.000 din, od 5.000 v II. letniku na 11.000 din in od 6.000 v III. letniku na 12.000 din.

Montaža hal na Belškem polju hitro napreduje in tudi striper hala je že pokrita s krovnimi ploščami iz prednapetega betona.

Vagone razložimo predčasno

Zaradi ovir pozimi, povečanega tranzitnega prometa in predvsem zaradi povečane proizvodnje, so potrebe po prevozi narasle. Ker železnica ni mogla povečati vozovni park v korak z nastalimi potrebami, je prišlo do občutnega pomanjkanja voz. Pri nas in na splošno v vseh železarnah so se zmanjšale zaloge rude tako, da bi prišlo do zmanjšanja proizvodnje plavžev, v kolikor ne bi za dovoz rude sprejeli posebnih ukrepov. Zato so se 12. junija letos sestali v Sisku glavni direktorji železarn in skupnosti jugoslovanskih železnic, kjer je bilo dogovorjeno, da bo železnica znižala tarifo za toliko, da bi bili prevozniki stroški enaki kot, da bi nabavili lastne vagone. Zvezni izvršni svet je zaradi nabave vagonov sklenil odobriti izredno posojilo v višini 6 milijard dinarjev.

17. julija letos je komisija za transport pri združenju jugoslovanskih železarn že osvojila tip voza za prevoz rude. Dogovorjeno je bilo, da bi vse železarne nabavile enotne vozove, in sicer 4-osne — samorazkladalce, ki bi jih pozimi lahko tudi ogrevali. V rudniku Ljubija bodo morali prilagoditi višino silosov vagonom, v železarnah pa bo s takim načinom dovoza, rešeno vprašanje razkladanja rude. Vozovi se bodo s pomočjo vretena sami praznili. Lahko pa bi jih z zračnim pritiskom izpraznili tudi več hkrati z lokomotive.

Da pa bi rešili trenutno težak položaj, so se zastopniki skupnosti jugoslovanskih železnic, prizadetih železniško transportnih podjetij in železarne Jesenice, dogovorili za manšrutne vlake. 9. julija so začeli prihajati ti vlaki, za katere je bil utrjen posebni

vozni red. Da bi bil obtok vagonov čim krajši in ker je bilo za ta prevoz mogoče določiti le 5 garnitur, so morali v rudniku Ljubija pristati, da bodo 32 voz vsake garniture naložili v 5 urah. Iz tega razloga je bilo tudi pri nas vzdrževanje voz skrajšano od povprečnih 10 ur na 7 ur, in to za vse vagone ene garniture hkrati. Zaradi tako težkih pogojev, je bil s sodelovanjem obratovodstev visokih peči, prometnega in transportnega oddelka izdelan plan oziroma vozni red razkladanja in prevažanja vagonov z rudo znotraj naše tovarne. S predstavniki rudnika Ljubija pa je bilo dogovorjeno, da bodo z vsakim vlakom poslali 20 vagonov siderita, 7 vagonov kozine in 5 vagonov limonita, zato da bodo enakomerno prihajale vse potrebne količine rude po asortimentu in zato da lahko vagone ene garniture razkladamo na treh mestih hkrati.

Po enem tednu manšrutizacije smo ugotovili, da asortiment rude ni v mejah obljubljenih količin, da železnica vozi garniture z zamudo do 8 ur, da pa ruda v predvidenih količinah le prihaja. Zaradi vse splošne pozornosti pri razkladanju in internem prevažanju teh voz, pa delavci železarne niso povzročili niti minuto zamude, pač pa so čas razkladanja še skrajšali.

Gibanje osebnih dohodkov v I. polletju

Ko objavljamo pregled doseženih osebnih dohodkov v mesecu juniju in v I. polletju 1963 in če le-te primerjamo s planiranimi, se nam nehotе vsiljuje vprašanje, zakaj tolikšne razlike med ekonomskimi enotami. Te razlike se pojavljajo na eni strani v doseženem oseb. doh. na uro, na drugi strani pa v odnosu na planirane oziroma dohodke, kakor so bili zajeti pri sestavi sedanjih cenikov. Vendar moramo biti na jasnem, da osebni dohodki, izraženi s planiranimi, predstavljajo razmerje, kakršno je bilo leta 1961, ko je bil osebni dohodek prejšnjega leta za vse enote zajet v cenik po enakem kriteriju. Torej planirani osebni doho-

dek, ki ga uporabljamo za primerjavo, odraža razmerje, ki ga pred dvema letoma ni nihče osporaval. Večji ali manjši odmik od plana kaže predvsem to, da so posamezne ekonomske enote imele zelo različne pogoje, kar se odraža za sedaj v izenačenju osebnih dohodkov predvsem »težjih in lažjih« obratov.

Prav pri analiziranju vzrokov pa naletimo vedno na težave. Vse pripisujemo osebnemu vplivu, vse je zasluga obrata, vsaka sprememba je »krivična«. Gledano ozko je to tudi res, zakaj vse analize v glavnem dokazujejo, da je gibanje osebnih dohodkov povezano s storilnostjo. Nihče pa ne reče ali noče po-

vedati, kako je možno pri naših razmerah storilnost, izraženo v osebnem dohodku v dveh letih dvigniti kar za 30 ali celo več odstotkov. Edina domneva je torej ta, da so bile le ob startu rezerve ekonomskih enot zelo različne. Žal jih sedaj odkrivamo samo skozi gibanje osebnih dohodkov, ki nam kaže gola dejstva, katerih pa izgleda, nismo v stanju spremeniti. Če vse drugo pustimo ob strani, bomo v kratkem le morali izreči odločno besedo, ali naj se osebni dohodki gibljejo stihjsko, ali naj bo to premišljena politika tako organov upravljanja, kakor uprave podjetja. Težave z delovno silo v ključnih obratih, absolutno

nezanimanje mladih ljudi za »železarsko tradicijo«, ki se je izrazito pokazalo pri letošnjem razpisu v MIŠ, kjer se je prijavil za metalurški poklic en sam učenec, nam jasno kaže, kje je perspektiva. Če marsikaj uravnavamo z osebnim dohodkom, bomo morali tudi to. SM Glej razpredelnico na 3. str.

NAŠE SOŽALJE ŽELEZARNI NIKŠIČ
OB TEŽKI NESREČI

OB TEŽKI NESREČI, KI JE PRIZADELA
VAŠ KOLEKTIV PROSIMO, DA PREJMETE
ISKRENO SOČUSTVOVANJE KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE.

Predsednik CDS
Ivo Ščavničar

Poštenjak in pol

V martinarni sta zaposlena dva Franca Zupana. Eden je delovodja livne jame, drugi pa pomočnik čistilca preboda. Ker Franc Zupan, pomočnik čistilca preboda že nekaj časa boluje, je po osebne dohodke za mesec junij poslal nekoga drugega s pooblastilom. Ker le-ta ni vedel njegove delavske številke, se je zgodilo, da mu je bila pomotoma izročena kuverta Franca Zupana, delovodje livne jame, v kateri je bilo okrog 20.000 din več osebnih dohodkov.

Ko je prišel delovodja Zupan po svojo kuvertu, je seveda ni bilo in tudi na podlagi podpisa ni bilo mogoče ugotoviti, kdo jo je vzel, ker tisti, ki jo je vzel, ni zaposlen v martinarni in je prvič prišel po kuvertu s pooblastilom. Vendar je drugi dan pomočnik čistilca preboda Zupan prinesel tujo kuvertu in jo zamenjal za svojo.

Vsekakor zelo lep primer poštenosti Franca Zupana, čistilca preboda iz martinarne, ki ni okleval in je takoj vrnil zamenjano kuvertu.

EE plavž

Nagrade za požrtvovalno in vestno delo

Na zadnji seji so člani delavskega sveta EE plavž razpravljali o dveh važnih vprašanjih: o predvideni novi gradnji v naši enoti in o tekoči problematiki. V prvi točki dnevnega reda je inž. Golc na kratko opisal predvideno rekonstrukcijo plavžev in gradnjo novih naprav za pripravo vložka. Dokumentacija je izdelana in lahko sedaj sklenemo pogodbo. Na terenu, kjer je predvidena lokacija nove aglomeracije pa so začeli preiskovati tla. Člani DS so poudarili, da je treba pri tem paziti, da bodo naprave odgovarjale našim pogojem, da ne bo prevelikih težav preden bomo začeli z redno proizvodnjo. Izkušnje kažejo, da posebno na plavžih nimamo sreče z novimi napravami.

Pri razpravljanju o tekočih cev, katerih nikoli nimamo problemih je bilo največ govora o položaju v kamnolomu. Posebno je bilo poudarjeno, da se moramo na letošnjo zimo bolj pripraviti in upoštevati izkušnje preteklih zim. Že dalj časa govorimo, da bomo v kamnolomu delo mehanizirali in zmanjšali število nakladal-

cev, katerih nikoli nimamo problemih je bilo največ govora o položaju v kamnolomu. Posebno je bilo poudarjeno, da se moramo na letošnjo zimo bolj pripraviti in upoštevati izkušnje preteklih zim. Že dalj časa govorimo, da bomo v kamnolomu delo mehanizirali in zmanjšali število nakladal-

EE cevarna

Ves kolektiv cevarne naj sodeluje v borbi za znižanje proizvodnih stroškov

Člani DSEE cevarne so na redni seji 5. julija razpravljali o proizvodnji in o težavah, ki preprečujejo uspešnejše delo. Iz poročila obratovodje je bilo razvidno, da je bil družbeni oz. operativni plan za mesec junij dosežen samo s 97,70 % in odpreda z 91,05 %. Doseženi odstotek odpreda je tako nizek zaradi tega, ker ni bilo na razpolago vagonov za izvoz v zadnjih dneh meseca.

Kje in kakšni so vzroki, da cevarna, ki je običajno dosegla svoje planske proizvodne naloge naenkrat teh več ne zmore. Glavni vzrok je občitno pomanjkanje delav-

cev, saj manjka do normativ kar 15 ali 8,6 % delavcev, če upoštevamo kot realen normativ 179 delavcev. V letošnjem letu je odšlo iz cevarne že 13 delavcev, na novo pa so bili sprejeti le 4 delavci. Sreča, da je pri takem pomanjkanju delavcev bolezenska odsotnost v cevarni letos izredno nizka, saj se je znižala od lanskega povprečja 9,5 % na 5 %. Zaradi pomanjkanja delavcev obratujeta oddelek za izdelavo

sar je bilo izgubljenih 46 ton cevi. V kolikor se v bodoče stanje glede delavcev ne bo izboljšalo, bo nastala kritična situacija glede izdobeve zaključnih količin cevi 1/2" in 3/4" zlasti za izvoz. Samo z iskanjem notranjih rezerv to vprašanje ni mogoče rešiti, ker je cevarna to možnost vsaj v glavnem že izčrpala. Pripomniti je treba, da vse varilne proge v cevarni obratujejo neprekinjeno tudi med polurno malico ter v glavnem tudi med predajanjem dnin, to je na koncu ene oz. na začetku druge dneve. Dosežen izplen in storilnost sta kljub težavam zelo ugodna in boljša kot dosežena povprečja zadnjih let. Tudi borba za znižanje proizvodnih stroškov je zelo uspešna, saj znaša znižanje teh proti planu v petih mesecih tekočega leta 20 milij. dinarjev. Ni pa s tem rečeno, da so vse možnosti boljšega gospodarjenja v obratu izčrpane, zlasti bo potrebno še zaostri gospodarjenje z raznim pomožnim materialom, kakor tudi povečati napore za doseg optimalnega izplena, seveda ne na škodo kvalitete. DSEE cevarne je resno razpravljala o navedenih problemih, ker se zaveda, da je obstoj cevarne mogoč, z ozirom na to, da bo v drugi polovici tekočega leta pričela s proizvodnjo varjenih cevi tudi modernopremljena Železarna Sisak le, če bo ves kolektiv sodeloval v borbi za znižanje proizvodnih stroškov in za čim bolj kvalitetne izdelke. To je resna naloga cevarne in ki jo mora v danih pogojih zaenkrat sama reševati.

KO

EE
uprav-
ljajo

spojk in kolen ter vlačilnica cevi zelo okrnjeno. Poleg tega pa mnogokrat ne obratuje tudi varilna proga za izdelavo cevi 1/2" in 3/4", ker s posado te proge izpopolnjujejo ostala delovna mesta. Tako ta proga v juniju ni obratovala 152 ur, zaradi če-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Zdravljenje v zdraviliščih ni več posebna pravica zavarovancev

Zdravljenje v naravnih zdraviliščih je važna dopolnitev zdravljenja. V letu 1961 je bilo na zdravljenju v zdraviliščih 13.319 zavarovanih oseb s 340.184 oskrbnimi dnevi. Izdatki za to zdravljenje so znašali v republiki Sloveniji 376 milijonov dinarjev. V letu 1962 pa je bilo na zdravljenju 17.367 zavarovanih oseb s skupaj 437.885 oskrbnimi dnevi. Stroški pa so znašali 685 milijonov dinarjev.

Naravnih zdravilišč imamo dvoja vrsta: toplice in slatine, kjer je kot naravno zdravilno sredstvo v prvi vrsti termalna ali mineralizirana voda in klimatska zdravilišča z zdravilnimi vplivi klime ali klime morske vode.

Zakon o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev (Uradni list FLRJ, št. 51/54) je imel med oblikami zdravstvenega varstva izrecno omenjeno tudi zdravljenje v tistih naravnih zdraviliščih, ki so organizirana kot zdravstveni zavodi. Določal je dve obliki takšnega zdravljenja: kadar je bilo glede na zdravstveno stanje nujno potrebno, sta bremenila zdravljenje in oskrba v naravnem zdravilišču zdravstveno zavarovanje, kadar pa je bilo tako zdravljenje le koristno, so bremenili sklad le stroški zdravljenja, stroške oskrbe pa je morala nositi zavarovana oseba sama. V posebnem pravilniku so bile predpisane indikacije in kon-

traindikacije za zdravljenje v naravnih zdraviliščih, potrebo takega zdravljenja pa je ugotavljala po zdravniškem pregledu klimatsko kopališka komisija okrajnega zavoda za socialno zavarovanje.

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju (Uradni list FLRJ, številka 22/1962), katerega določbe se uporabljajo od 1. julija 1962 dalje ne pozna več zdravljenja v naravnih zdraviliščih kot posebne oblike zdravstvenega varstva. V 3. točki člena 31 pravi, da obsega zdravstveno varstvo zdravniške preglede, zdravljenje bolnikov, druge vrste medicinske pomoči in medicinsko rehabilitacijo — v zdravstvenih in drugih specializiranih zavodih, na bolniškem domu in podobno. Zdravljenje v naravnih zdraviliščih omenja zakon le posredno, ko v 34. členu pravi, da republika lahko določi s svojimi predpisi, da prispevajo zavarovane osebe v stacionarnih zavodih, specializiranih za zdravljenje s prirodnimi zdravilnimi faktorji del stroškov za preskrbo in nastanitev

(penzion). V tistem členu je rečeno, da se v predpisu, ki ga izda socialistična republika, določijo primeri, pogoji in višina prispevka k stroškom ter način plačevanja stroškov.

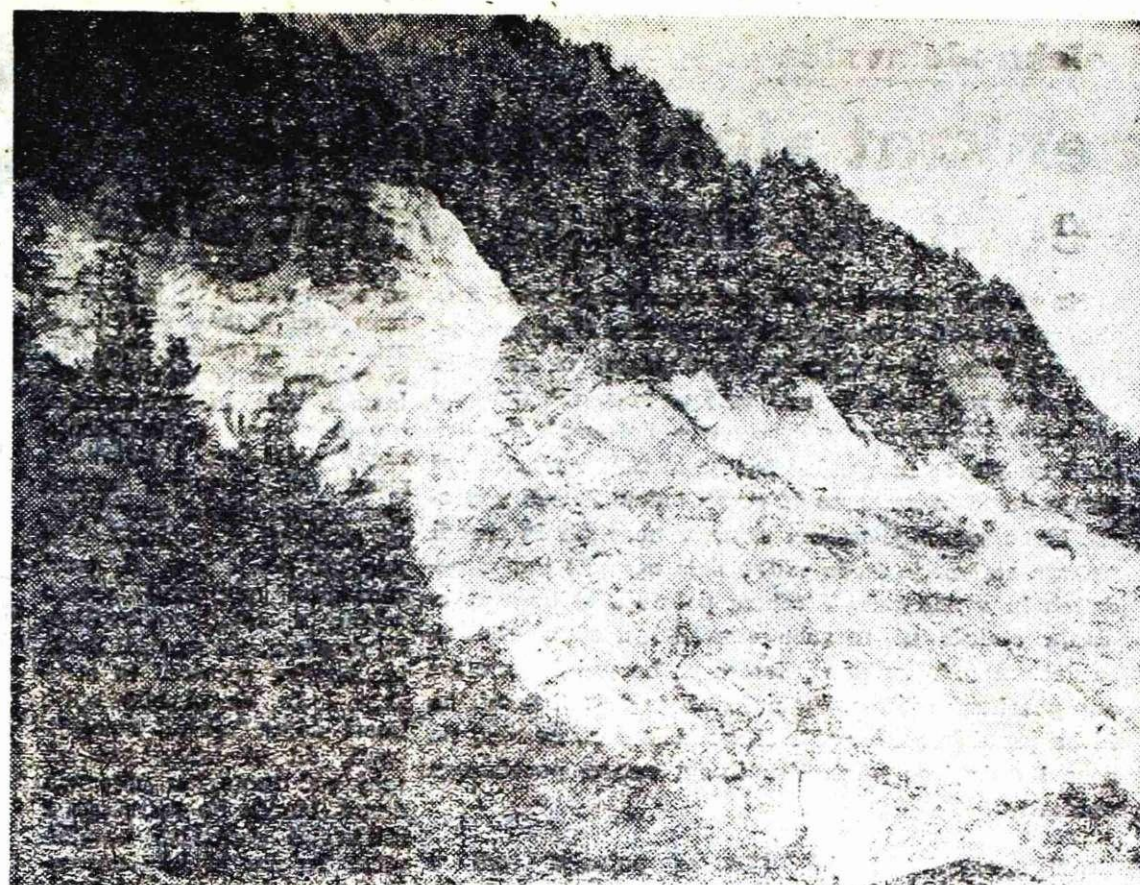
Naravna zdravilišča so lahko organizirana kot zdravstveni zavodi, saj jih omenja med vrstami zdravstvenih zavodov, tako zvezni splošni zakon o organizaciji zdravstvenih služb kot republiški zakon o zdravstvenem varstvu in organizaciji zdravstvenih služb v SR Sloveniji.

Rekli smo že, da zakon o zdravstvenem zavarovanju v naravnih zdraviliščih ne omenja posebej niti zdravljenja v bolnišnici. Zakon govori samo o zdravstvenih in drugih specializiranih zavodih. Kateri zavodi pa se štejejo za zdravstvene zavode, urejata že prej omenjena zvezni in republiški zakon o organizaciji zdravstvenih služb. Torej je treba po novih predpisih obravnavati zdravljenje v naravnih zdraviliščih enako kot zdravljenje v

Pregled

doseženih neto osebnih dohodkov
na 1 plačano uro

Ekonomski enota	Doseženo			
	Planirano	v	od	Indeks
		juniju	I.-VI.	I.-VI.
vodstvo topilnic	257,78	336,30	276,78	107,3
plavž	157,50	207,66	173,86	110,4
martinarna	173,88	203,70	191,58	110,2
nabiralci na haldi	130,50	154,20	131,52	100,8
elektropeč	181,53	230,43	230,71	127,1
šamotarna	144,72	176,22	153,70	106,2
livarna	159,18	231,09	211,72	133,0
topilnice	165,92	208,03	188,36	113,5
vodstvo valjarn	244,58	278,79	250,36	102,4
javornik I	164,43	183,50	170,59	103,7
javornik II	158,67	204,10	175,80	110,8
valjarna 2400	166,35	210,38	182,52	109,7
žična valjarna	168,48	196,72	174,91	103,8
jeklovlek	151,17	164,21	179,50	118,7
odprema Javornik	154,67	183,26	177,30	114,6
strugarna valjev	165,31	177,37	183,17	110,8
valjarne	163,10	192,35	175,61	107,7
vodstvo predelov. obr.	257,79	309,68	286,58	111,2
hl. valj. in žičarna	160,23	166,41	174,22	108,7
cevarna	148,64	193,25	185,19	124,6
žebeljarna	142,09	150,78	178,03	125,3
elektrodni oddelek	125,97	220,34	191,04	151,7
predelovalni obrati	151,24	178,05	179,83	118,9
vodstvo str. en. obr.	261,41	269,01	274,07	104,8
vodstvo vzdrževanja	209,46	189,61	226,68	108,2
meh. del. Jesenice	159,28	171,63	185,46	116,4
konstr. del. Jesenice	156,88	169,29	181,28	115,6
elektrodel. Jesenice	160,67	181,57	191,87	119,4
gradbeni oddelek	156,50	180,53	189,62	121,2
vzdrževanje Javornik	160,17	178,68	199,06	124,3
promet	152,96	178,91	165,12	107,9
transport	133,76	211,20	184,69	138,1
vodstvo en. gr. in en. g.	184,74	193,16	206,82	112,0
el. in topl. energija	176,34	204,11	196,17	111,2
pl. in vodna energ.	186,55	236,69	220,35	118,1
plinski generatorji	163,77	200,03	189,09	115,5
stroj. en. obrati	157,81	184,67	186,97	118,5
upravne službe	178,14	223,36	204,73	114,9
OTK-R	172,99	221,54	204,52	118,2
projektivni biro	203,61	272,35	264,53	129,9
pripravniki	152,83	189,40	176,23	115,3
Železarna Jesenice	161,42	195,25	185,74	115,1

Pracej so že »odkrili« Mežakljo in z njenega površja odpeljali tisoče in milijone ton apnenca, brez katerega ni železa, ni jekla.

Nagrade za požrtvovalno delo

(Nadaljevanje z 2. strani)

dela in stimulacijo posameznih delavcev izpolnili pogoje železnice. Poudarjeno je bilo, da je treba gledati na to, da bo čim manj okvar na žerjavih, kajti vsaka okvara povzroči nepotreben zastoj. DS je razpravljala tudi o vestnem delu treh delavcev, ki so s svojim delom preprečili večje okvare na motorju v aglomeraciji in na poševnem dvigalu. Za njihovo vestno delo jim je podelil denarne nagrade, ki imajo namen, da bi delavci pri strojih še bolj vestno izpolnjevali svoje delo ter s tem pripomogli k

zmanjšanju okvar in znižanju stroškov vzdrževanja.

Nagrajeni so bili:

Viktor AMBROŽ, strojnik poševnih dvigal za preprečitev požara v strojnici,

Meho HATIC, delavec v aglomeraciji, za preprečitev okvar na motorju,

Osman LOVIĆ, delavec v aglomeraciji, za pravočasno ustavitev motorja.

Z vestnim delom bomo najbolje prispevali k znižanju stroškov vzdrževanja.

Stane Torkar

Iz naših železarn

METALNI ZAVOD »TITO« — SKOPJE — Železarna v Skopju je prvi kvartal letošnjega leta, zaključila bolje kot lani.

Ceprav niso izpolnili načrta za 6,3%, so vseeno v primerjavi z lanskim letom povečali proizvodnjo za 2,6%. Najboljši uspeh so dosegli orodjarna, servisna delavnica in obrat TES — 1, ki so prekoračili obveznosti za prvo četrtletje za 45, 35 oziroma 34%. Najslabši uspeh so dosegli pri proizvodnji črpalk v obratu, ki ga je najbolj prizadela letošnja huda zima. Pričakujejo, da bodo do konca leta nadoknadili zamujeno in da bodo tudi ostali obrati posnemali orodjarno, servisno delavnico in TES-1.

drugih stacionarnih zdravstvenih zavodih, razen kolikor za takšno zdravljenje ni v zakonu posebej kako drugače določeno, kot na primer že v prej omenjenem členu 34. Stacionarni zdravstveni zavodi pa so tisti zavodi, ki sprejemajo takšne vrste bolnikov, ki potrebujejo med zdravljenjem stalno zdravniško nadzorstvo in nego ter morajo v tem času tudi stanovati v zdravstvenem zavodu in se podvreči hišnemu redu in ostali disciplini v času zdravljenja.

Pri bodočem zdravljenju v naravnih zdraviliščih gre le za vprašanje ali naravna zdravilišča lahko štejemo za stacionarne zdravstvene zavode ali ne. Ker že zakon o zdravstvenem zavarovanju sam govori o zdravstvenih zavodih, ki uporabljajo pri zdravljenju tudi prirodne zdravstvene činitelje, ne more biti dvoma, da so naravna zdravilišča lahko organizirana kot stacionarni zdravstveni zavodi.

Doslej smo razlikovali glede na vrsto prirodnega zdravljenja obmorska in gorska (višinska) kli-

matna zdravilišča ter vodna (termalna) naravna zdravilišča ali kopališča. Zdravstvena zakonodaja ne razlikuje posameznih vrst naravnih zdravilišč in jih je zato treba obravnavati enako, upoštevati pa je treba specifičnosti vsakega takšnega zdravstvenega zavoda glede ureditve za uporabo različnih načinov zdravljenja in delovanja prirodnega faktorja pri zdravljenju.

Zdi se, da naša naravna zdravilišča še niso vpeljala vseh možnih načinov zdravljenja in da se marsikdaj naslanjajo predvsem na delovanje prirodnega činitelja, ki pa naj bi bil le dodatna oblika zdravljenja. Čeprav je bilo glede tega v zadnjih letih v nekaterih naravnih zdraviliščih napravljen izredno veliko, bo treba sedaj tozadevna prizadevanja še pospešiti in težiti za tem, da bi ta zdravilišča dobila sodobno tehnično in medicinsko opremo in zadostno število specializiranih strokovnjakov, da bi tako lahko uspešno vključili različne načine zdravljenja.

Sekretariat sveta za zdravstvo SRS pa je tudi že ugotovil, katera naravna zdravilišča v SR Sloveniji izpolnjujejo minimalne pogoje, ki jih zahteva omenjeni pravilnik. Med temi zdravilišči so Rogaška Slatina, Dobrna, Slatina Radenci, Laško, Rimske toplice, Dolenjske, Čateške in Smarjetske toplice ter klimat. zdravilišča Staneta Rozmarna v Martuliku in Staneta Žagarja v Bohinju. Seveda pa bodo morala še vsa ostala omenjena zdravilišča težiti, da izboljšajo svojo medicinsko opremo in dobijo potrebne strokovnjake, ki bodo zagotovili uspešno zdravljenje.

Po določbah odstavka 32. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju Skupščina komunale skupnosti lahko s pravilnikom natančneje določi pogoje in način za uveljavljanje posameznih oblik zdravstvenega varstva. Kdaj (pogoji) in kako (način) bodo poslani zavarovane osebe na zdravljenje v zdravilišča, bi morala določiti skupščine komunale skupnosti socialne-

ga zavarovanja v svojih pravilnikih za uveljavljanje zdravstvenega varstva.

Glede zdravljenja v naravnih zdraviliščih bi moralo biti v teh pravilnikih določeno predvsem, kako se predlaga takšno zdravljenje in kdo odloči o potrebi zdravljenja. Če primerjamo zdravljenje v bolnišnici in zdravljenje v naravnih zdraviliščih po predpisih, ki so veljali do 30. junija lani, ugotovimo, da je zavarovane osebe pošiljal na zdravljenje v bolnišnico z napotnico le še zdravnik, o sprejemu pa je odločil glede na mnenost in indikacijo za to pristojni zdravnik v bolnišnici. Zdravljenje v naravnih zdraviliščih je predlagal lečeči zdravnik, potrebo po takem zdravljenju pa je ugotovila klimatsko — kopališka komisija okrajnega zavoda za socialno zavarovanje. Na zdravljenju je zavarovano osebo poklicalo zdravilišče po vrstnem redu dospelih predlogov in glede na mnenost zdravljenja. (Dalje prihodnjik)

Zaenkrat slabi izgledi za uvedbo 42-urnega delovnika

Na 12. seji v torek je UO elektrodelavnice med drugim razpravljala o možnostih za uvedbo 42-urnega delovnega tedna. Kakor predvideva ustava se mora ta vpeljati v treh letih. Izgledi zanj so zaenkrat slabi ob splošnem pomanjkanju delavcev v železarni. Električarji na plavžu in z nekaj izjemami tudi v martinarni delajo po 56 in ne samo 48 ur na teden. Zaradi popravil, ki so marsikje možna samo v nedeljah in zaradi nizkega staleža je treba veliko dela opraviti tudi v nedeljah in v nadurah. V takem položaju si brez povečanja staleža ni mogoče zamisliti uvedbo 42-urnega delavnika. V vsakem primeru pa bo vzdrževanje pri tem poseben problem. UO naše EE je določil komisijo, ki bo proučila možnosti v elektrodelavnici, posebej na osnovi sedanjega normativa in na osnovi povečanega normativa.

UO tudi ugotavlja, da je v elektrodelavnici naenkrat precej nezasedenih delovnih mest. V bližnji prihodnosti se bo to število zaradi odhoda v šole in k vojakom, še povečalo. To že sedaj ovira nemoteno delo. Po drugi strani pa zadržujejo pravkar izučene električarje zaradi pomanjkanja delavcev v proizvodnih obratih. Razumemo težave s pomanjkanjem delavcev v proizvodnih obratih, vendar se nam zdi zelo možno in varno, da si bo večji del teh novih električarjev poiskal delo izven železarne ali šel v šole, če jih ne bomo zaposlili v izučnem poklicu, v elektrodelavnici (kar jih je že več napravilo). S tem bodo za elektrodelavnico in železarno izgubljeni, kljub potrebam električarjev v bližnji bodočnosti železarne. Zato naj vodstvo le-te čimprej dodeli v elektrodelavnico, da bodo spoznali naprave pravočasno.

Telefonska centrala je bila v začetku tega leta povečana za 200 novih priključkov. S tem se je povečal tudi obseg omrežja in dela na vzdrževanju zunaj, kakor tudi vzdrževanja v sami telefonski centrali, kjer bo potrebno uvesti delo na dve izmeni.

Prav tako bo potrebno pregledati stanje v navijalnici. Obseg popravil elektromotorjev je vedno večji, ker je vedno večje število in moč motorjev. Novi delavci prihajajo po večini iz vajenske šole. V času, ko smo pred leti uvajali analitsko oceno, smo imeli v navijalnici veliko mladih ljudi, ki so pred kratkim prišli iz šole. Jasno je, da takrat še niso dovolj usposobljeni za zahtevnejša dela. Zato so jim nizko ocenjena mesta kar odgovarjala. Normalna praznitev zahtevnejših mest gre veliko bolj počasi kot zahtevna dela, ki rastejo z obsegom popravil — to pomeni, da morajo nujno sposobnejši nizko kvalificirani opravljati in sprejemati dela, ki spadajo v višjo skupino.

(To se pojavlja tudi v elektro montažni delavnici, vendar je tam nekoliko manj pereče). Ne smemo čakati, da nam dobri delavci zaradi tega uhajajo (vemo koliko dobrih delavcev — strokovnjakov smo na ta način izgubili).

V bližnji bodočnosti bo treba misliti tudi na povečanje navijalnice. Prostori

so zelo tesni. Delo je oteženo tudi s tem, ker veliko prostora zavzamejo motorji, ki čakajo na popravilo v delavnici, ker ni primerne prostora za vskladiščenje zunaj delavnice. Navijalnica mora del motorjev zaradi premajhne lastne zmogljivosti oddajati v popravilo zunanjim podjetjem. S temi zunanjimi popravili nismo vedno v celoti zadovoljni, kljub temu, da so tudi dražja. Analiza popravil in stroškov kaže, da bi bilo bolje imeti doma takšne zmogljivosti, da bi lahko vse ali vsaj več motorjev popravili doma. Morda bo to rešeno z ureditvijo centralne navijalnice? Ta naj bi bila opremljena tudi z navijalnimi stroji.

Opažamo tudi, da imajo obrati že 2 leti in pol vedno manj sredstev za večja popravila električnih naprav in napeljav, ki so v vedno slabšem stanju. Zato bi želeli, da se za ta dela nameni več sredstev.

KA

Investicije v zdravstvo

V letošnjem letu smo v našem listu že večkrat pisali o problemih zdravstvenega varstva, o financiranju varstva, o visokem bolniškem staležu, o finančnem stanju pri Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje. O vseh teh problemih je že razpravljala skupščina Komunalnega zavoda, samoupravni organi zdravstvenih zavodov, zbori zavarovancev, na sindikatih, razpravljali pa so tudi delavski sveti v delovnih organizacijah. Odveč bi bilo postavljati vprašanja, zakaj toliko besed o zdravstvu, saj vemo, da le zdrav človek lahko nemoteno dela in ustvarja in da je zdravje največje bogastvo.

Zdravje ohrani le tisti, ki uspešno premaguje vse bolezenske klince bolezni, ki jih je v industrijskih mestih precej več kot drugje: razni industrijski plini, hlapi, prah, težko fizično delo, težke stanovanjske in socialne prilike. Vse to zelo ogroža naše zdravje ter zahteva večjo stalno zdravstveno preventivo ter dobro organizirano kurativno službo. Tega se Je-

seničani vedno bolj zavedamo, zato tudi po možnostih širimo zdravstveno službo. Poleg obratnih ambulant železarne in železnice imamo več ambulant in dispanzerjev pri Zdravstvenem domu, ki pa so žal skoraj vse v starih dotrajanih zgradbah. Zato smo lani začeli graditi nov zdravstveni dom, da bi združili vse ambulante in omogočili zavarovancem, da bi na enem mestu lahko opravili vse preglede kot to tudi predlagajo naši višji sindikalni forumi. Toda gradnja se je skoraj ustavila — ni denarja. Ali ga res ni? Da, ni ga! Tudi v bolnici so lani začeli adaptirati prostore za bolničarsko šolo, sedaj pa naj bi uredili še prostore za otroški oddelček. Ker so morali zgraditi nekaj stanovanj, da so vanje preselili uslužbenke iz prostorov, ki jih zdaj preurejajo, je tudi zmanjkalo denarja. Gradbeno podjetje — izvajalec del zahteva plačilo — toži, denarja pa ni. Ni ga, ker ObLO nima sredstev, da bi izpolnil obvezo do bolnišnice kot so to sklenili odborniki. Kaj hočemo, denarja ni, zato bomo čakali na dograditev, na urejeno zdravstveno službo.

Kako to rešujejo v drugih mestih? V Glasu (št. 75 od 29. jun. 1963) je natisnjeno poročilo s seje Občinske skupščine Kranj. Na tej seji so razpravljali o financiranju bolnišnice za ginekologijo in porodništvo. Odbornike je zanimalo, kot piše Glas, kako je mogoče, da je narasla investicijska vsota za bolnišnico od prvotnih 265 kar na 600 milijonov dinarjev. Sledi obrazložitev in vprašanje, kje dobiti denar? Sofinancirale bodo ostale gorenjske občine, na to so načelno že pristale. Naša občina bo dala 46 milijonov din (?). Vidite, tako se rešuje, v slogi je moč in dobili bomo novo medobčinsko bolnišnico za 600 milijonov, v kateri bo veljala ena postelja skoraj 8 milijonov dinarjev.

Volivci pa bomo še razpravljali o razvoju zdravstvene službe v komuni, razpravljali bomo zavarovanci, razpravljali bodo samoupravni organi zdravstvenih zavodov o začasni in zasilni ureditvi ambulant, v »super« modernih bolnicah pa bodo razpravljali o preniknem oskrbnem dnevu. V skupščinah komunalnih zavodov in v občinskih skupščinah bodo razpravljali o dodatni prispevni stopnji..., razpravljali bodo o načelnem pristanku za milijone (ki jih ni); na sejah delavskih svetov delovnih kolektivov pa bomo iskali možnosti za znižanje števila bolnih, da bi se izmaknili predpisu o dodatnem zdravstvenem prispevku.

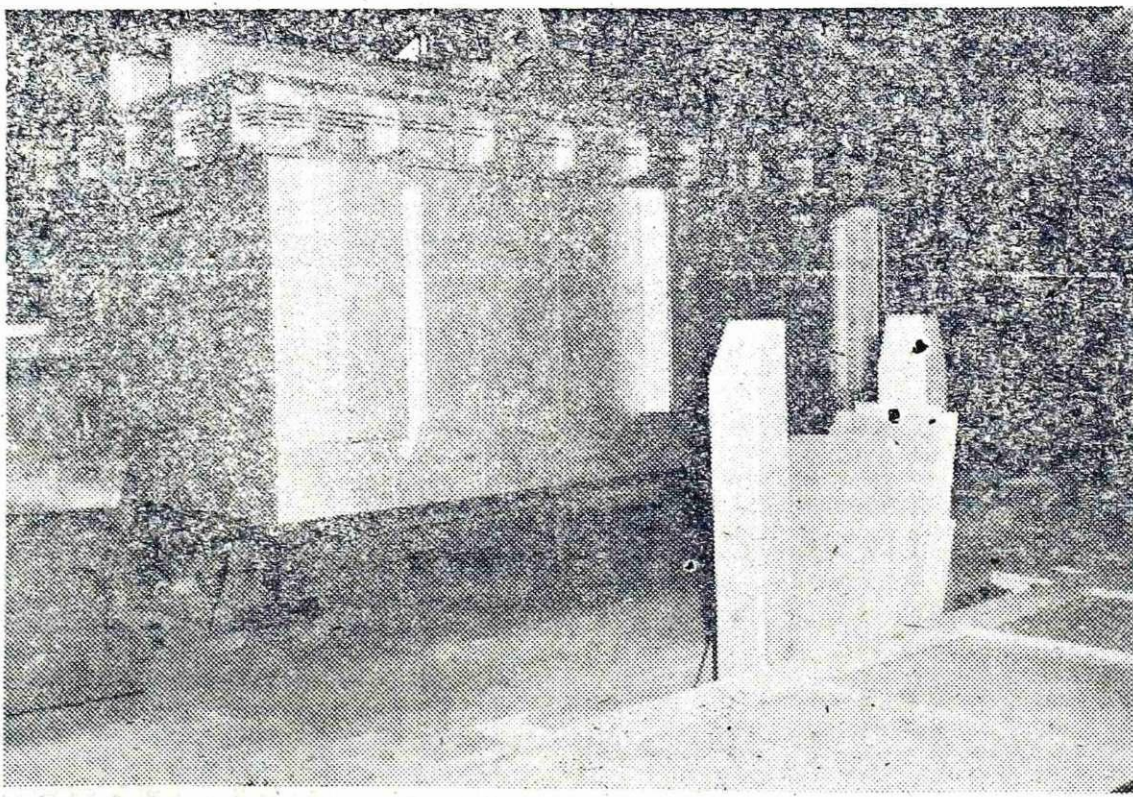
Zavarovanec

Mladina urejuje smučišča in sankališča na Vitrancu

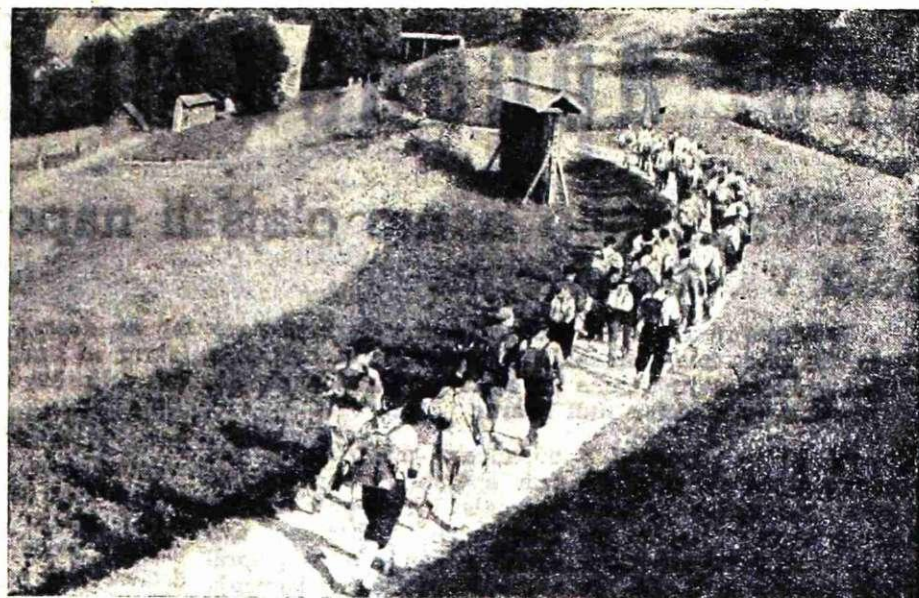
Mladinska delovna brigada Vlada Mauserja-Ronka, ki jo sestavljajo srednješolci občine Vič-Rudnik v Ljubljani, je prispela v Kranjsko goro 1. julija. V lepo urejenem naselju »Petra Ruparja« imajo urejeno taborjenje, medtem ko hodijo na delovne akcije na Vitrancu. V dveh izmenah po 6 ur dnevno izsekavajo in urejujejo smučarsko in sankarsko progo na Vitrancu. Po do-

sedanjih uspehih dnevno presegajo normo za okoli 20%, čeprav je norma visoka in delo zahtevno. V naselju prirejajo razne prireditve, kakor brigadirske večere, proslave in gostovanja kulturnih skupin. Predvsem dobro imajo urejen dnevni ustni časopis in delovanje »Radia Kranjska gora«, ki jih seznanjata z vsemi domačimi in tujimi novicami. Poleg izletov prirejajo tudi razna srečanja. V nogometu

so se že pomerili s pripadniki JLA, v ostalih športnih panogah pa se bodo pomerili s predvojaškimi obvezniki v Mojstrani. Komandant tabora Marička Korunič je z uspehi brigadirjev in z življenjem v naselju povsem zadovoljna in pravi, da bo tako prva kot druga skupina, ki pride v Kranjsko goro 1. avgusta normo presegla, če le ne bo vreme preveč nagažalo.

Že dalj časa gradijo v adjustaži valjarne tanke pločevine novo ASEA peč. Dela pri izgradnji te peči napredujejo po predvidenem načrtu in bodo v glavnem končana do 1. avg.

Cankarjev bataljon na spominskem pohodu ob 20-letnici vstaje

Pred 20-letni je bila ustanovljena Prešernova brigada

V času, ko so na Primorskem ustanavljali III. oz. V. brigado so bile na Gorenjskem že formirane čete in bataljoni, ki so bili sestavljeni iz samih krepkih in odločnih fantov. To so bili odločni borci, prave gorenjske korenine, kot temu pravimo. To so bili junaki, katerih se bo slovensko ljudstvo vedno s ponosom spominjalo. Tudi borbe pri Dražgošah v januarju 1942. leta se bomo vedno spominjali, saj so borci-partizani pokazali, da je junaštvo in herojstvo več kot še tako velike množice fašistov, tankov in topov. Tako so bili že pred letom 1943 ustvarjeni pogoji za ustanovitev gorenjske brigade, ki je pozneje dobila ime po našem velikem pesniku dr. Francetu Prešernu, s številnimi zmagami nad okupatorji pa je dobila ime udarna.

Partizani z vse Gorenjske so se 12. julija 1943 zbrali pri Davči in tam ustanovili prvo gorenjsko brigado, ki je bila pozneje vključena v XXXI. divizijo IX. korpusa. Komaj 4 dni pozneje pa so imeli borci Prešernove brigade že prvo borbo z 20-krat močnejšim sovražnikom.

Po ofenzivnih in defenzivnih borbah so se brigadirji zbrali na Zirovskem vrhu z namenom, da krenejo na Dolenjsko. Seveda je sovražnik hotel preprečiti ta načrt, zato je okrog 30.000 fašistov obkolo Zirovski vrh, ki so s tanki in topovi poskušali uničiti brigado. Še posebej so zavarovali že itak zaminirano in zamreženo mejo med Gorenjsko in Primorsko. V borbah, ki so trajale od 28. julija do 3. avgusta 1943, je Prešernova brigada izgubila precej odličnih borcev, med njimi tudi prvega komandanta, ki je padel v jurišu, ko so prebijali sovražnikov obroč. Po uspešno opravljeni nalogi so borci rešili iz sovražnikovega obroča tudi ranjence in nadaljevali pot preko Notranjske na Dolenjsko. V kočevskem Rogu so najprej oddali ranjence, poveljstvo pa je prevzel Dušan Švara-Dule, ki je še danes general-major JLA; ta je tudi popeljal brigado do dveh izredno pomembnih zmag.

Prav na dan, ko je kapitulirala fašistična Italija, so borci Prešernove brigade z delom Gradnikove brigade, napadli veliko kolono Italijanov pri Dolenji vasi na cesti

Ribnica—Kočevje. Dvakrat so borci jurišali in zajeli 1200 fašistov z orožjem, tanki in kamioni. Ni še minilo med borci veselje zaradi velikega uspeha, že je bila tu nova naloga. Osvoboditi je bilo treba turjaški grad in tako likvidirati eno največjih belo in plavo gardističnih gnezd na Slovenskem.

Boji za to postojanko so trajali kar 7 dni, partizanom je uspelo nalogo uspešno izvesti s pomočjo artilerije, ki je prebila debelo grajsko obzidje. To se je zgodilo 21. septembra 1943. Rezultat te borbe: 720 ujetnikov in ogromen vojni plen. S to veličastno zmago si je brigada priborila naslov udarna in bila imenovana po našem največjem slovenskem pesniku dr. Francetu Prešernu, kakor smo že omenili v uvodu.

Po uspešno opravljeni akciji na Turjaku se je brigada spet vrnila na Gorenjsko. Med potjo je brigada v Dolomitih izvedla uspešno mobilizacijo in prehranjevalno akcijo. Na bivši jugoslovansko-italijanski meji je brigada začela z uničevanjem postojank, likvidirani sta bili postojanki v Leskovcu in Davči ter zavzeti v jurišu. Obe postojanki sta branili partizanom tudi naravni prehod na Cerkljansko.

V zgodovini Prešernove brigade je treba omeniti še silno novembrsko ofenzivo. Pod vodstvom tovariša Svaruna, sedaj generalnega podpolkovnika JLA je brigada v številnih borbah zadala sovražniku

velike izgube. Tudi v decembru leta 1943 so sovražniki v borbah z borci Prešernove brigade utrpeli velike izgube v borbi na Mohorju. Tu so se sovražniki približali partizanom v belih haljah iz Besnice, Dolenje vasi in Porezna. Po nepotrjenih podatkih so imeli sovražniki 102 mrtva. V januarju 1944 je brigada napadla postojanko v Dolenji vasi in Železnikih. Ker ni bilo na razpolago težkega orožja, brigadi ni uspelo likvidirati obeh postojank, pač pa je brigada med ofenzivo IX. korpusa okrog Idrije izvedla številne uspešne akcije in boje pri Godoviču, Veharšah in v okolici Treh kraljev. 16. maja 1944 je bil napaden in obkrojen I. bataljon Prešernove brigade, potem ko se je vrnil iz težke nočne akcije. Borba s sovražniki je trajala 10 ur, sovražnik pa je zaman poizkušal prebiti polažaje I. bataljona. V teh borbah so imeli sovražniki 86 mrtvih. Tudi tokrat so borci pod vodstvom komandanta tovariša Svaruna in političnega komisarja tovariša Davorina ponovno pokazali borbeno sposobnost in udarno moč Prešernove brigade. Nekaj dni pozneje je brigada odšla na Jelovico in se utaborila na Selški in Mošenjski planini, kjer tudi ni mirovala. Likvidirani sta bili sovražni postojanki v Ribnem in Koritnem pri Bledu.

Brigada je v okviru borb IX. korpusa uničila v Baški grapi 30 metrov dolg železniški most ter uničila še ne-

kaj manjših komunikacijskih sredstev, ter sodelovala pri likvidaciji 5 sovražnih postojank.

Prav zdaj mineva 19. let, od kar je brigada Franceta Prešerna prišla preko Pokljake v bližino Jesenic in iz taborišča pod Mežakljo osvobodila nekaj sto francoskih ujetnikov, ki so bili na prisilnem delu v tovarni. Že naslednji mesec je brigada sodelovala pri prenosu ranjencev na Dolenjsko in se vrnila s topom. Tudi v septembru 1944 je bilo več akcij, med katerimi naj omenimo blokado postojanke Godovič ter ceste Godovič—Črni vrh. V borbah z Rupnikovim bataljonom v gorah nad Idrijo in v Mrzlem vrhu je pod vodstvom polkovnika JLA Karla Leskovca in političnega komisarja, sedaj polkovnika Viktorja Kirina, zadala sovražniku hude izgube. Brigada je ob tej priliki odbila 7 jurišev pijanih belogardistov, ki so na vsak način poskušali zasesti vrh Mrzlega vrha. Tu so bili zabeleženi edinstveni primeri junaških borcev. 26. septembra je brigada imela ob pohodu na Dolomite težke borbe na Pasji ravni, čeprav je bila brigada od vseh strani napadena, se ni le na vseh straneh branila, temveč je sovražniku prizadejala večje izgube in ga prisilila k umiku v postojanki Lučne in Trije kralji. Seveda so imeli sovražniki med postojankami napeljene tudi telefonske linije, ki so jih vezisti Prešernove brigade znali uspešno izkoristiti. Tudi v naslednjem obdobju se je brigada proslavila v številnih borbah; v oktobru je bila likvidirana postojanka v Po-

ljanah v Selški dolini, kjer so partizani dobili velik plen, padlo pa je tudi veliko sovražnikov.

Poleg uspešne prehranjevalne akcije, ki je bila izvedena v Stražišču pri Kranju in v Bitnjah so borci II. bataljona Prešernove brigade sodelovali še pri napadu na postojanko Trnovo nad Gorico. V maju 1945 je brigada imela hude borbe v Dolomitih in na Jamniku, od koder so pregnali Nemce in belogardiste prav skozi Kropo do Dobrave, Lipnice in tamkajšnjih vasi. V marcu 1945 sta bili likvidirani še postojanki Sveti križ—Kališče in Velike Lazne. Pozneje se je brigada umaknila na sektor Trnovo. Pod gozdom, kjer je bilo okrog 8.000 sovražnikov. V borbah, ki so trajale 4 dni, so sovražniki uporabili vse vrste orožja, brigada pa se je postopoma umakala v smeri Angelske gore, kamor so prišle tudi ostale brigade korpusa. Tu je bilo zbranih kar 36.000 dobro oboroženih sovražnikovih vojakov, ki so začeli napadati partizanske enote. Prešernova brigada je dobila nalogo, da se prebije prek ceste Črni vrh—Col in to tudi uspešno izvedla. Tako je brigada omogočila prenos 3.000 ranjencev in oslabelih partizanov preko železniške proge Ljubljana—Trst na Notranjsko. Pozneje je Prešernova brigada ob sodelovanju divizijske godbe in skoraj brez truda pregnala četnike iz postojanke Bukovje in jo zasedla. Dan pozneje so bile zelo ostre borbe nad vasjo Gorenje pri Postojni. S četniki, ki jih je vodil (nadaljevanje na 10. strani)

Ob 22. juliju-dnevu vstaje

Brez apnenca ni železa, ni jekla

Z mehanizacijo bomo olajšali naporno delo v kamnolomu

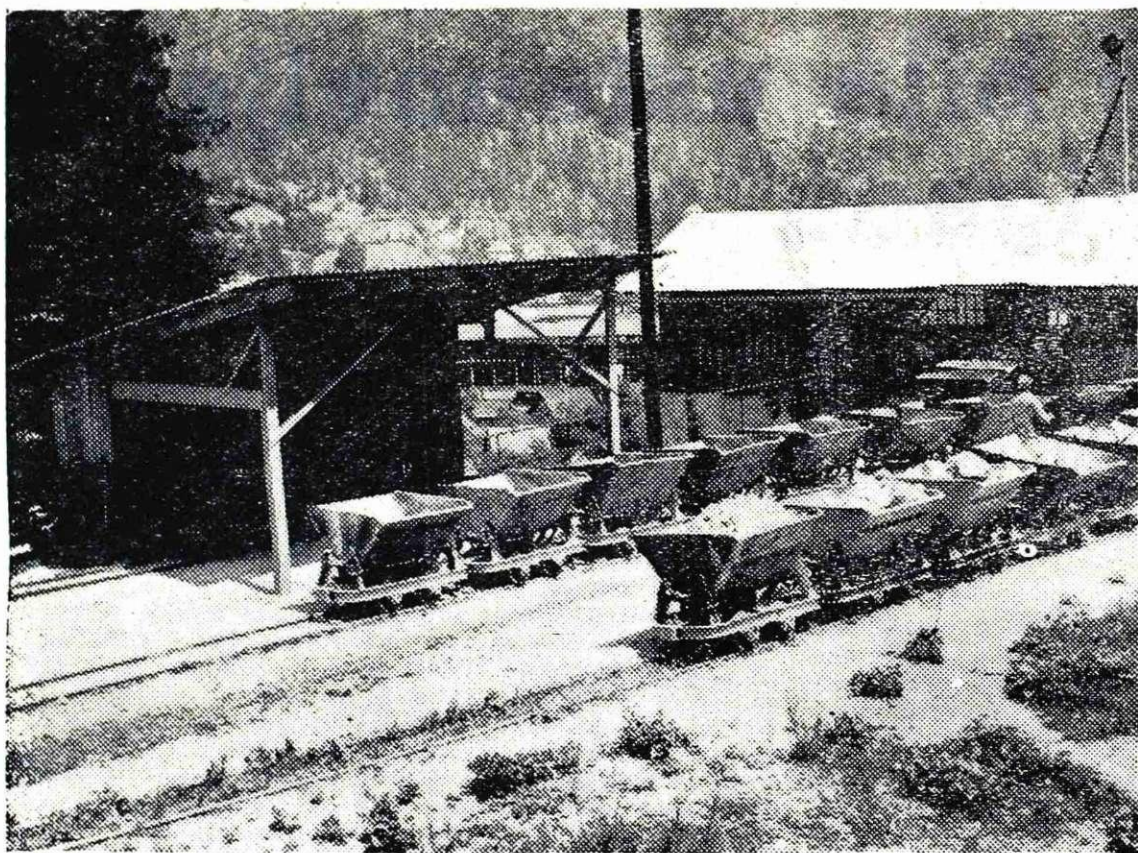
V današnji reportaži nameravamo naše bralce nekoliko podrobneje seznaniti s problemi, ki nastajajo pri pridobivanju kamna in apna za potrebe plavža, martinarne in delno tudi livarne

Delavci, ki so zaposleni v kamnolomu morajo pripraviti vsak dan velike količine kamnja, ki ga v glavnem potrebuje obrat plavž pri proizvodnji visokih peči. Ob lepem vremenu pripravijo vsak dan 150 ton kamna in 45 ton

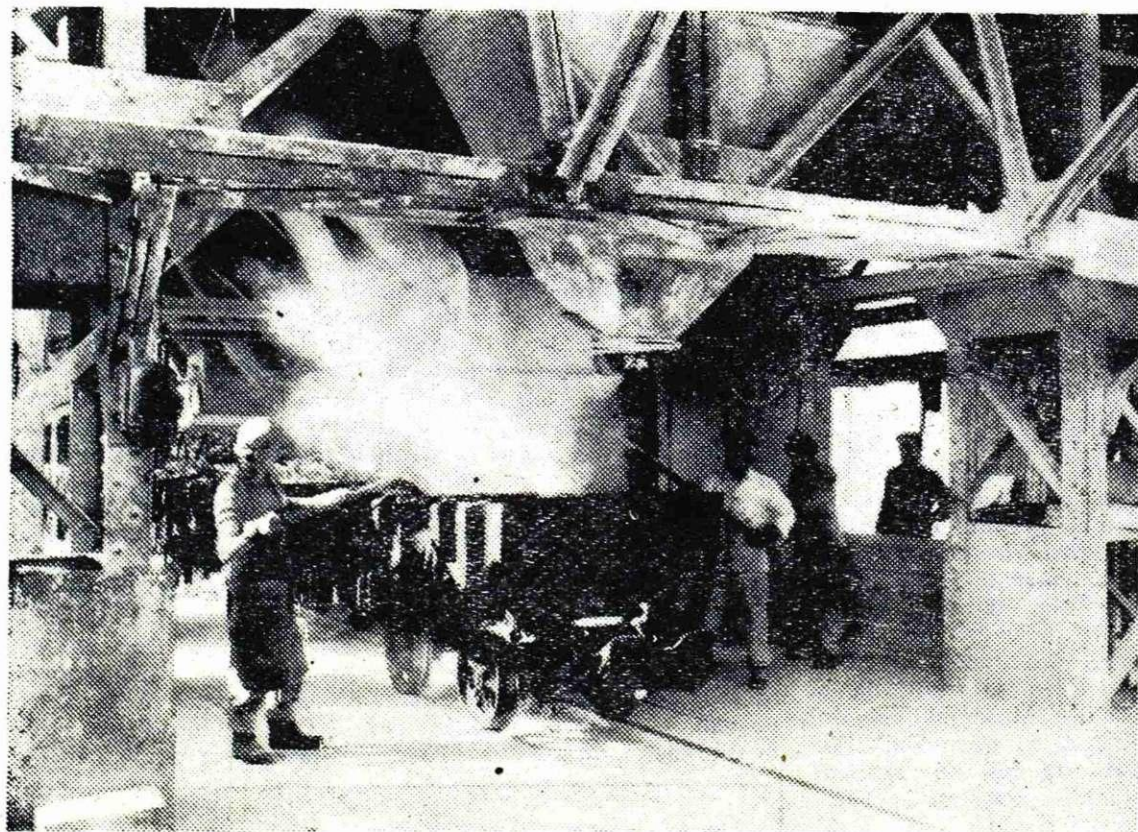
odpadnega materiala in pri tem uporabljajo en drobilec kamnja. Včasih so v kamnolomu imeli na razpolago dva drobilca kamnja in pripravili tudi do 240 ton kamnja dnevno. Rekordno proizvodnjo 300 ton kamnja v 1 dne-

vu so dosegli že pred leti, takrat so imeli na razpolago dva čeljustna drobilca.

Priprava kamnja je za delavce, ki so zaposleni v kamnolomu zelo naporno delo, toda svojim nalogam so kos, četudi imajo v kamnolomu težave glede pomanjkanja delavcev. V normativi imajo 63 delavcev na delovnih mestih pa včasih samo 35.

Ob lepem vremenu pripravijo v kamnolomu vsak dan 150 ton kamnja

V naši martinarni potrebujejo pri proizvodnji jekla precejšnje količine kamnja, ki ga žgejo v naših apnenicah. Apnenec dovažamo iz drugih kamnolomov, ker vsebuje apnenec in našega kamnoloma previsok odstotek MgO.

Najbolj naporno delo v kamnolomu predstavlja nakladanje kamnja. Pri tem delu je zaposlenih 6 do 7 delavcev in 5 manj kot bi jih potrebovali. V eni izmeni morajo naložiti 8,75 tone kamnja. V kamnolomu že težko pričakujejo, kdaj bodo dobili mehansko lopato za nakladanje kamnja. Stroj bo zamenjal delo, ki ga opravljajo delavci, njegova zmogljivost pa je tolikšna, da ga bodo v zimskem času lahko celo posodili tudi drugam, na delovna mesta, kjer so težave z nakladanjem raznega materiala.

Po rekonstrukciji visokih peči bodo tudi v kamnolomu morali pripraviti še enkrat več kamnja kot sedaj. Računajo tudi, da bodo pridobivali večje količine apnenca za naše apnenice. Vse to bodo lahko opravili seveda, poslenih delavcev.

Naša glavna naloga - dovolj apna za martinarno

Za nemoteno obratovanje naše martinarne moramo oskrbeti velike količine apna, ki ga žgemo v naših apnenicah. Kadar martinarna obratuje s 7 peči, potem je treba pripraviti dnevno 70 do 80 ton. V tem primeru lahko

dobi martinarna od nas le polovico potrebne količine apna, drugo polovico žganega apna pa mora uvoziti iz Kresnic.

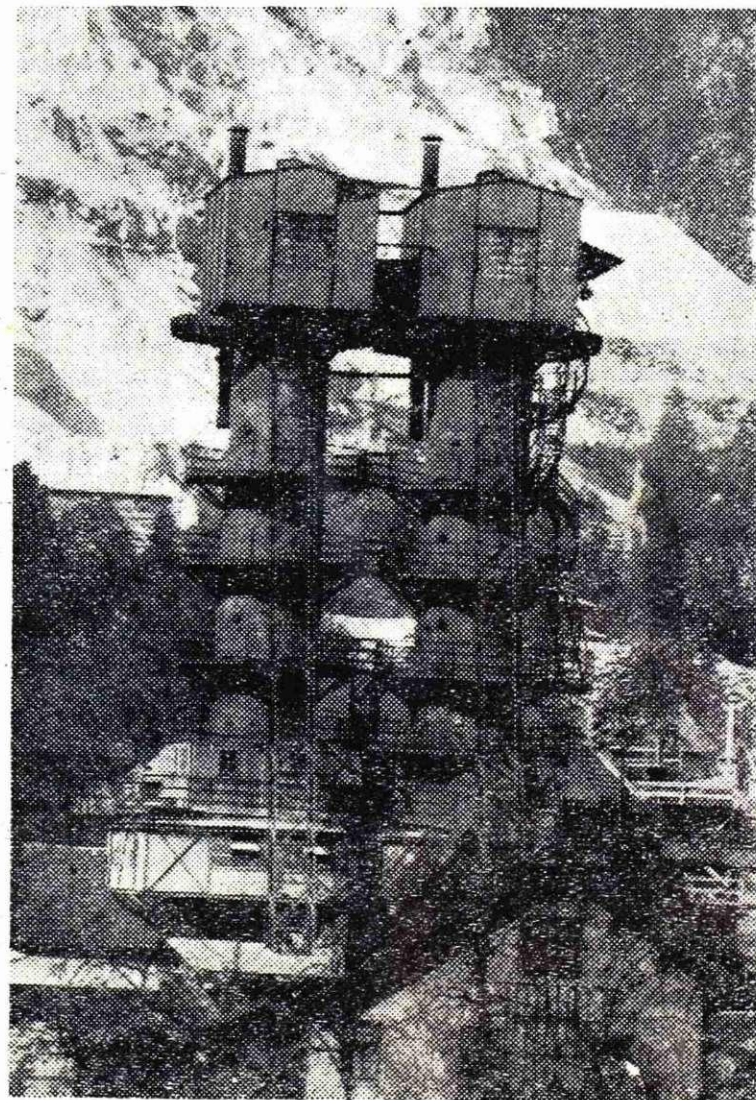
Za nemoteno obratovanje naših apnenic je predvsem potrebno, da imamo na raz-

Delavci, ki delajo v kamnolomu, morajo delati tudi v zimskem času, ko je delo težje.

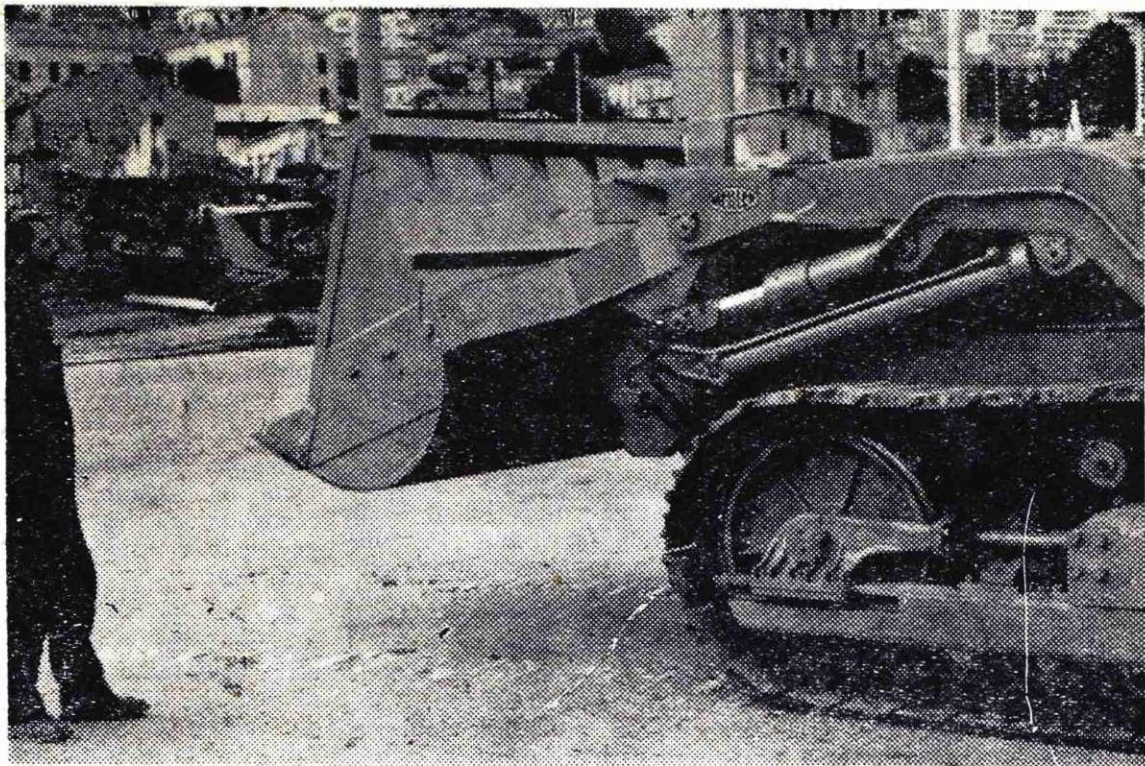
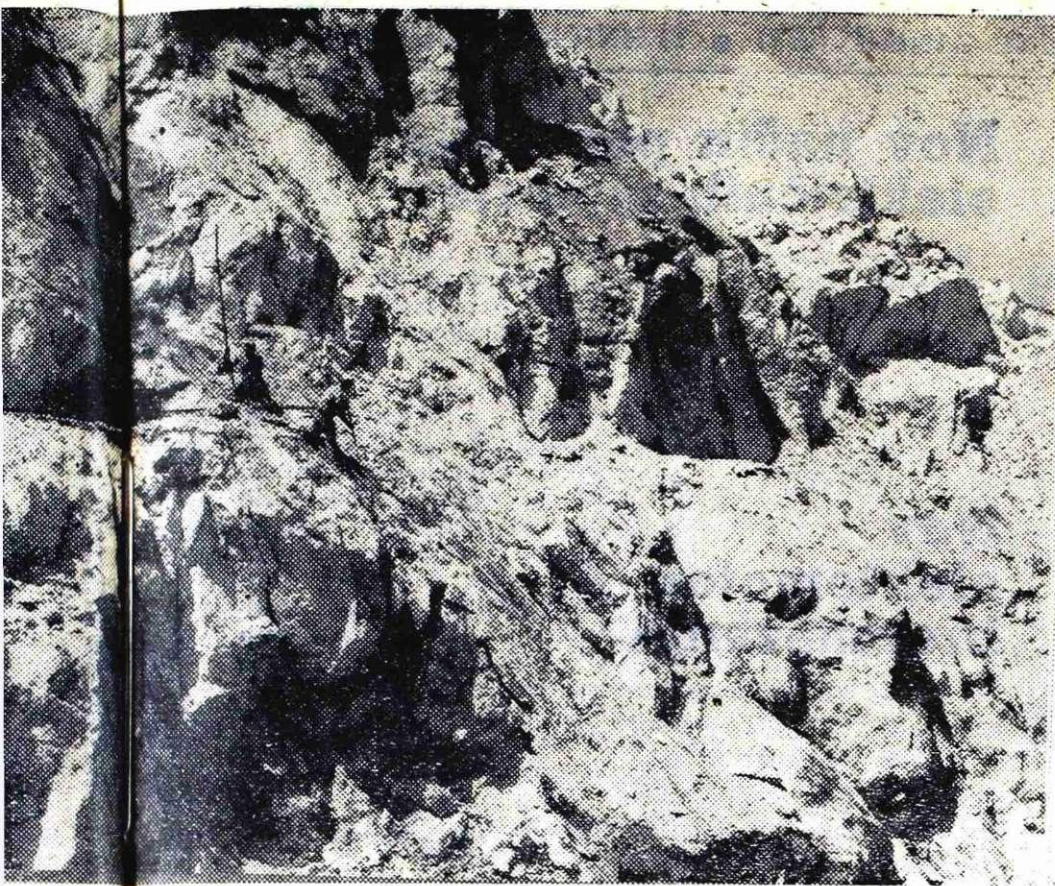
polago zadane količine plavžnega plina. Z d besedami bi lahko z rekli, da je obratovanje apnenic pogosto z visokih peči, aji-že posedanje visokih peči negativno vpliva na plavžnega plina, ki m naše potrebe ne vedno zadovoljuje. Drugi činitelji, ki vplivajo na delo oziroma proizvodnjo apna v naših apnenicah, je regulacija apnenca, ki mora biti bolj idealno, bilo, apnenec, ki ga uporabljamo, mora imeti granulacijo 15, vendar je naša želja, da bi dobili apnenec, ki bi dobival apnenec z granulacijo od 80 do 150 mm.

Odkar obratujemo martinarno, imamo več ali manj težav z dovozom apnenca. V 20 let, to je do leta 1960, smo dobivali apnenec iz drugih kamnolomov, toda govorimo o kvaliteti apnenca, ki smo ga dobili, ker vsebuje MgO. V martinarni uporabljamo apnenec s 5% na elektropeči, ki je dnevno količina apnenca le 2%.

Ko smo prišli do apnenca iz tega kamnoloma, smo ga dobili iz Ljubljane — Kiva. Tam imeli odpadke apnenca, ki so jih dobili pri sananju marmatnih b. Toda zaloge odpadnega materiala so kmalu pošle, pa smo natočili apnenec dobivati v Ob. Ver. Vrhnikih, Kresah in v aprilu na Bivici na nico. Tu je apnenec do 14% MgO, ki ga govarja naša potreba, tudi zaloge bomo odgovorili za daljšo obdobje. S bomo morali poskrbeti za prevoz apnenca s kamni, ki so kolikor čim bolj žene.

Apnenice, na katerih žgejo apno za potrebe naše martinarne. Po rekonstrukciji martinarne ter ostalih železarskih obratov se bodo povečale tudi potrebe po apnu. Če bomo hoteli zadostiti večjim potrebam, bomo morali zgraditi novo 40-tonsko apnenico.

Delo v kamnolomu je fizično zelo naporno. Zato bodo nabavili mehansko lopato, morda prav tako kot je na sliki

vci, ki delo v kamnolomu, so izpostavljeni vremenskim neprilikam. V poletnih mesecih pa morajo še bolj potruditi, da pripravijo čimvečje količine kamenja za jesen in zimo, ko je delo v kamnolomu oteženo.

go zadnje količine žnega plina. Z drugimi dami bi lahko zapisali, je obravnavanje naših nic pogosto z delom v pečih, saj je samo danje visoke peči lahko vpliva na pritisk žnega plina, ki mora za potrebe biti vedno enak. Činjenica, ki vpliva na delo oziroma proizvodnjo v naših apnenicah pa je regulacija apnenca. Najbolj idealno bi bilo, če bi apnenec, ki ga uporabljamo, imel granulacijo 150 mm, kar je ta želja skoraj nedosegljiva, sicer pa vamo apnenec z granulacijo od 80 do 150 mm.

kar obratujejo naše apne imamo več ali manj težave z dobavo oziroma oskrbo apnenca. Polnih let, to je leta 1957, smo dobivali apnenec v kamnolomu, toda z njegovo kvaliteto smo zadovoljni, ker vsebuje preveč železa. V martinarni lahko uporabimo 5% MgO, elektropeči pa je dopustna količina železa 2%.

o smo prenehali dobivati apnenec iz našega kamnoloma, smo ga uvažali iz Repenke pri Koprivnici. Tam so li odpadne količine materiala, ki so ga dobili pri klenju marmornatih blokov, a zaloge odpadlega materiala so kmalu pošle, mi smo nato začeli apnenec dobivati v Ožu, Verdu pri niki, Kresnici in letos smo ga dobili na Brdici nad Lipico. Tu je apnenec dober in vsebuje do 1% MgO, kar odzra našim potrebam in zaloge bodo odgovarjale daljši uporabi. Seveda to morali izračunati na temelju zimskih časov zaradi pomanjkanja kamionov, sicer bi bilo cestno breme preveliko.

Kot v drugih obratih naše železarnice je tudi na apnenici preskrbljeno za to, da imajo delavci pri delu predpisana zaščitna sredstva. Delavci, ki so zaposleni pri nakladanju in vlečenju imajo protivprašne maske, tisti delavci, ki so zaposleni pri tolčenju kamna, pa imajo obrazne ščitnike, ki jih varujejo pred drobcami, ki so nevarni za ranitev oči.

V zadnjih letih so, kot nam je povedal tovariš Jelovčan, posvetili vso pozornost tudi proučevanju delavcev. V ta namen so pred strokovnimi izpiti organizirali na apnenici pripravljalne tečaje, na ka-

terih so delavce seznanjali z vrstami apnenca ter s proizvodnjo plavžnega plina, kakor tudi s samim tehnološkim postopkom. Seveda na teh tečajih niso pozabili tudi na higiensko važne predpise.

Se nekaj o perspektivi apnenic z oziroma na večjo proizvodnjo naše jeklarne. Na današnjih apnenicah verjetno ne bi mogli izvršiti večjih rekonstrukcij, pač pa bo treba misliti na novo 40-tonsko apnenico, v tem primeru pa bomo prav gotovo kos nalogam pri oskrbovanju martinarn z večjimi količinami apna, ki ga bo potrebovala ob opravljeni rekonstrukciji.

Kamen in grodelj

Prvi plavž v železarni Jesenice je zagorel 22. oktobra 1937. Ker je za obratovanje plavža poleg rude in koksa nujen potreben tudi apnenec, je to tudi čas, ko smo začeli pridobivati apnenec v kamnolomu Podmežaklju. V začetku smo apnenec pridobivali na zelo primitiven način in ga vozili v železarno kar s konji. Pozneje je bila zgrajena žičnica, ki v nespremenjeni obliki obratuje še danes.

Za proizvodnjo plavžev porabimo letno okrog 60.000 ton apnenca, zrnovitosti 30—100 milimetrov. Naš kamnolom je eden največjih v Sloveniji in ga izkoriščamo v obliki etaž, s katerih presipujemo apnenec v jašje, iz jaškov v zvrčalne vozičke in v vozičke do drobilcev. Pridobivanje apnenca je fizično zelo težko delo, posebno zaradi tega, ker so ljudje pri tem izpostavljeni vsem vremenskim neprilikam. Da bi fizično težko delo v kamnolomu odpravili, imamo namen stari način zamenjati z mehaniziranim de-

lom. Dobra mehanska lopata lahko nadomesti tudi do 20 delavcev pri nakladanju in nam tako zagotovi nemoteno obratovanje plavžev tudi v zimskih mesecih, ko bi uporabljali apnenec iz poleti pripravljenih zalog.

Apnenec je po kemični sestavi kalcijev karbonat in ima formulo CaCO_3 . Če ga žgemo dalj časa pri visoki temperaturi 1000—1300°C izženemo iz njega plin CO_2 in pri tem dobimo žgano apno (CaO).

Apnenec žgemo običajno v apnenicah, prav enak proces pa poteka tudi v zgornjih plasteh vsipa plavža, ker v plavž dajemo poleg rude in koksa tudi določeno količino apnenca.

V plavžih - talimo železno rudo, da dobimo surovo železo (grodelj). V železni rudi je poleg železa, mangana, žvepla in fosforja tudi jalovina. Jalovina je običajno kremen (SiO_2) ali glina (Al_2O_3), le bolj redko se pojavlja kot jalovina tudi apnenec (CaCO_3).

Jalovina rude je torej po kemični sestavi kislota ter ima kot čista snov zelo visoko tališče 1700 in več stopinj Celzija. Če jo hočemo raztaliti, jo moramo segrevati na zelo visoke temperature. Da dosežemo nižje tališče jalovine in s tem znižanje porabljenih toplote, dodajamo v plavže apnenec, ki se v pečih žge in kot žgano apno tvori s kremenom silikate, ki že pri sorazmerno nizkih temperaturah (1200—1300°C) zlahkoto odteka iz pečih kot žlindra.

Druga važna naloga, ki jo opravlja apnenec pri proiz-

vodnji grodelja v visoki peči in v črni metalurgiji sploh je odstranjevanje žvepla iz železa. Že razmeroma majhna količina žvepla v železu zelo poslabša njegove mehanske lastnosti. Ena prvih nalog metalurgije je, da ta škodljiv element iz železa odstrani, saj jeklo, ki vsebuje preveč žvepla v rdečem žaru pri kovanju razpoka ali celo razpade, grodelj z visokim žveplom pa izredno slabo teče in se valja po odtočnih žlebovih, kar v kepah.

Kemične spremembe apnenca v plavžih potekajo po naslednjih enačbah:

1. žganje apnenca:
 $\text{CaCO}_3 + Q = \text{CaO} + \text{CO}_2$
Q je dovedena toplota, CaO je žgano apno, CO_2 je dimni plin.
 2. Odstranjevanje žvepla:
 $\text{CaO} + \text{S} + \text{C} = \text{CaS} + \text{CO}$
S je žveplo, C je ogljik
 CaS je kalcijev sulfid, ki gre v žlindro,
 CaO je sestavni del plavžnega plina.
- Iz tega je torej razvidno, da opravlja apnenec v plavžu dve važni nalogi in je zato nepogrešljiva surovina pri proizvodnji surovega železa ali grodelja.

Apno - važna martinarska surovina

Apno spada pri tehnološkem procesu proizvodnje jekla v SM peči med takozvane nekovinske dodatke. Njegova vloga pri samem procesu obstoja v tem, da z dodajanjem v vložek in med rafinacijo dosežemo pravilno sestavo žlindre ter omogočimo uspešno odstranjevanje škodljivih elementov fosforja in žvepla iz jekla.

Vendar za metalurško uporabo ni vsako apno dobro, temveč mora biti kosovnat in ne v prahu in razen tega ne sme biti preveč žgano. Apneni prah delno odnesejo pri zakladanju dimni plini s seboj in mašijo spodnji ustroj peči, razen tega pa ga zaradi kemičnih reakcij z ognjevzdržno oblogo spodnjega ustroja tudi kemično razjedajo. Ako je apno preveč žgano, se prehitro navzame vlage iz zraka, hidratizira in prične razpadati v prah.

Kemično mora imeti apno čim manj škodljivih primesi, med katere spadajo predvsem kemični spojini SiO_2 , MgO in žveplo. Posebno sta neprijetna MgO , ki povzroča, da postaja žlindra gosta in s tem slabo sposobna za odžveplanje in žveplo, ki že samo po sebi po-

vzroča neprijetnosti v zvezi z odstranjevanjem žvepla iz jekla.

Iz tega je takoj razvidno, kakšni pogoji so postavljeni z oziroma na uporabo in proizvodnjo apna; da preprečimo razpadanje apna v prah zaradi hidratizacije, ga je treba čimprej uporabiti in paziti, da ne pride v stik z vodo (dež). Poleg tega mora apnenica, ki proizvaja metalurško apno uvesti takšen način proizvodnje, da apno ni popolnoma žgano. Iz tega razloga je najbolj primerno, da ima železarna lastne apnenice, ki žgejo apno za potrebe jeklarne, tako da mine čimmanj časa med njegovo proizvodnjo in uporabo.

Z oziroma na kemično sestavo apna je treba najprej upoštevati kemično sestavo apnenca, ki jo uporabljajo kot surovino za žganje apna in leta ne sme vsebovati SiO_2 in MgO . Prav zaradi visokega odstotka MgO , ki ga vsebuje apnenec našega kamnoloma na Mežaklju, ga ne moremo uporabljati za predelavo v metalurško apno, temveč moramo uvažati apnenec iz drugih kamnolomov. Naš apnenec pa uporabljamo samo kot dodatek SM peči.

za vsip plavžev, kjer višji odstotek MgO ni škodljiv. Žveplo, ki je v apnu pa pride v glavnem iz goriva, ki ga uporabimo pri procesu v apnenici in je zaradi tega treba paziti, da se v te namene uporablja gorivo, ki ne vsebuje preveč žvepla.

Naša martinarna porabi dnevno 60 do 70 ton apna, odvisno od višine proizvodnje in kvalitete asortimenta. Približno polovico te potrebe krijeta domači apnenici, ki predelujeta uvoženi kamen zaradi že omenjenega razloga, med tem ko nam preostalo količino dobavlja apnenica Kresnice. Apno, ki ga proizvajata domači apnenici, je kvalitetno dobro in ker se takoj uporabi običajno ni hidratizirano ter primerno kosovnat. Apno iz Kresnic je z oziroma na kemično analizo tudi kvalitetno, nastanejo pa težave zaradi dolgotrajnega transporta in večkratnega prekladanja kar ima za posledico, da se apno delno drobi in delno hidratizira ter s tem postopoma pretvarja v prah. Zato je v interesu martinarn, da porabi čim več apna iz domačih apnenic, ki je bolj primerno za uporabo SM peči.

Nafta in jeklo

Od leta 1869, ko so pričeli v ZDA prvič organizirano črpati nafto pa do danes, je količina izčrpanega črnega zlata izredno narasla. V letu 1962 so na vseh naftnih poljih sveta načrpali skupno več kot 1,2 milijarde ton in statistike kažejo, da se potreba po nafti iz leta v leto veča.

Vendar črpanje, transportiranje in predelava nafte ni mogoča brez jekla in zato lahko prištevamo industrijo nafte med važne potrošnike železarskih izdelkov. Vrtanje vrtin, stolpi za vrtanje, transportiranje nafte z naftnih polj do rafinerij, predelava v rafinerijah in nadaljnje transportiranje izdelkov rafinerij je tesno povezano z jeklom. Točnih podatkov, ki bi prikazovali kakšna poraba jekla je posredno ali neposredno povezana s črpanjem in nadaljnjo predelavo nafte ni na razpolago, vendar lahko na podlagi nekaterih osnov le prikažemo vsaj okvirno sliko povezave med nafto in jeklom.

Po statistikah družb obračunje danes na vsem svetu približno 660.000 črpalnih vrtin, katerih globina je med 1.000 in celo 7.800 metrov. Srednjo globino črpalnih vrtin ocenjujejo na 2000 metrov in pri tem porabijo za cevi, orodje in vrtalne stolpe skupaj z obrabo in izgubami približno 40 kg jekla na en meter vrtnice. Na ta način lahko ocenimo porabo jekla pri obstoječih vrtinah na približno 52 milijonov ton.

Velike količine jekla so potrebne za naftovode ter cevovode za transportiranje zemeljskega plina. Največ cevovodov za potrebe industrije nafte imajo ZDA, in sicer 640.000 km. Sovjetska zveza je imela leta 1958 tovrstnih cevovodov 14.000 km, vendar je do leta 1965 predvideno povečanje na 43.000 kilometrov. Na Blžnjem vzhodu imajo petrolejske družbe 8500 km cevovodov, medtem ko so v Evropi in Severni Afriki šele pred nekaj leti pričeli z izgradnjo naftnih cevovodov, katerih skupno dolžino cenijo danes na 7600 km. Če upoštevamo vse cevovode za transportiranje nafte in zemeljskega plina na svetu, dobimo skupno dolžino 270.000 km. Za njihovo izdelavo je bilo porabljenih okoli 80 milijonov ton jekla.

Nekoliko manjšo porabo jekla kažejo ladje — tankerji za prevoz nafte, ki jih gradijo vsako leto več. V l. 1962 je bilo od skupno 140 milijonov BRT svetovnega ladjevja 45 milijonov BRT ali 32 % tankerjev, medtem ko je v gradnji 8 milijonov BRT ladjevja in od tega 3 milijone BRT ali 35 % tankerjev. Po nekaterih podatkih je treba

upoštevati porabo jekla pri manjših v višini 0,35 tone na BRT in 0,32 tone jekla na BRT. Iz tega je razvidno, da lahko ocenimo količino jekla porabljenega za izgradnjo tankerjev na 15 milijonov ton.

Poleg tankerjev je treba upoštevati tudi jeklo, ki ga uporabljajo pri izgradnji rečnih tankerjev in železniških cistern za prevoz nafte in njenih derivatov. V te namene ocenjujejo samo v Zahodni Nemčiji porabo jekla v višini 85.000 ton.

Važen potrošnik jekla so tudi rafinerije, pri katerih je treba omeniti, da v velikih količinah potrebujejo tudi posebne vrste jekla z ozirom na posebne obratovalne pogoje. Podatki za tovrstno porabo jekla kažejo, da potrebuje rafinerija z letno predelavo 1 milijon ton nafte 8.000 do 12.000 ton jekla. V letu 1962 je bila proizvodna zmogljivost vseh rafinerij na svetu 1,4 milijarde ton, kar da skupno potrebno jeklo za njihovo izgradnjo približno 14 milijonov ton.

Precejšnje količine jekla porabijo tudi za izgradnjo raznih cistern in rezervoarjev za skladiščenje nafte in njenih derivatov. V svetovnem merilu za porabo jekla

v te namene ni podatkov, delno pa lahko dokažemo, da tudi tu ni poraba jekla majhna, s podatkom, da porabijo v Zahodni Nemčiji v te namene letno 100.000 ton jekla.

Skupna številka porabe jekla na naftnih poljih, za cevovode, za izgradnjo tankerjev in v rafinerijah je 161 milijonov ton.

Vendar je letno količino porabe jekla v naftni industriji zelo težko oceniti. Edini podatki, ki so na razpolago, veljajo za ZDA, kjer porabijo v te namene letno 5 do 8 % svoje celotne proizvodnje jekla različnega asortimenta. Vendar je pri tem treba upoštevati, da v gospodarstvu nobene druge države ne igra industrija nafte tako važno vlogo kot v ZDA in poleg tega, da v tej količini ni upoštevano jeklo, porabljeno za izgradnjo tankerjev.

Vsekakor pa je že iz tega kratkega pregleda razvidno, da je industrija nafte velik potrošnik železarske industrije. Poleg tega je pri ceveh za črpanje nafte ter pri različnih napravah v rafinerijah tudi zahteven potrošnik, ki zahteva kvalitetne in včasih tudi prav posebne vrste jekla.

K.

Nov način popravila električnih motorjev

Pri popraviljanju navitja električnih motorjev moramo pri eni sami pokvarjeni tuljavi odstraniti tudi ostale, ker jih veže izoliran lak, s katerim so medsebojno prepojene. Pokvarjeno tuljavo

odstranimo tako, da izžgemo in izbijemo navitje iz reg.

Ob takem načinu dela so bila tudi dobra navitja ponavadi neuporabna in stroški zato znatno večji. V podjetju »Karel — Liebknecht« v Magdeburgu so razvili postopek, po katerem lahko odstranimo pri trdno vloženi navitjih tudi eno samo tuljavo. Po tem postopku pokvarjeni del navitja rotorja ali statorja potopijo v kopel metilenklorida, ki po nekaj urah lak omehča, tako da brez večjega truda lahko odstranimo tuljavo, ne da bi poškodovali izolacijo ostalih tokovodnikov.

Nov elektomotor brez mazanja

V Angliji so izdelali elektomotor, ki ga ni treba mazati in je zelo uporaben za taka delovišča, kjer ne smemo prostora zamazati z oljem ali maščobo. Gre za bistveno izboljšano izpeljavo že znane »Gamax« elektromotorja, ki ga izdeluje neka tovarna v mestu Newcastle na Tyneu. Novi elektomotor, ki ga imenujejo »Gamax MK II« ima 141—820 obrat/min. Po navedbah izdelovalcev ga ni treba mazati in je zato namenjen predvsem za prehrabeno in konfekcijsko industrijo. Z večjo proizvodnjo teh motorjev jim je uspelo znižati stroške za 10 odstotkov.

Polaganje kabla v Oslo fjordu

V Oslo fjordu so položili kabel za prenos toka 1100—1300 Amp., napetosti 300 kV. Uporabili so enojni oljni kabel, dolg 2100 m in to v eni dolžini brez spojk, preseka 400 mm² in izolacijsko plastjo, debelo 21,5 mm. Začasno so položili 4 enojne kable, eden pa je služil za rezervo. Sušili so jih pod tlakom, preprijili in nato obložili s svinčcem. Zunanjo zaščito sestavljajo pocinkane jeklene ploščate žice. Zaradi zelo slane vode niso mogli uporabiti v ta namen legiranega aluminija, kot ga uporabljamo za kabel na suhem. Položili so ga z ladjo, v približno 1 in pol ure, največji nateg kabla pa je bil 8 ton.

Iz jugoslovanskih železarn

ZELEZARNA SMEDEREVO — Ze več let se v smederevski železarni resno pripravljajo na rekonstrukcijo tovarne. Delo je razdeljeno na dve etapi. V prvi etapi bodo zgradili zmogljivosti za proizvodnjo okrog 300.000 ton surovega jekla letno; skupni stroški osnovnih sredstev za to proizvodnjo znesejo 79 milijard dinarjev. Celotna naprava bi morala začeti redno obratovati koncem leta 1968. Posebnega pomena za smederevsko železarno je izgradnja naprave za kontinuirno vlivanje jekla, kar predstavlja v odnosu na klasično proizvodnjo okrog 30% prihranek na investicijah, zmanjšuje za 25% materialne stroške in povečuje izkoriščenost jekla za več kot 10%.

Proizvodnja ferozlitin v Indiji

Industrijsko razvite države proizvajajo normalno 5 do 15 odstotkov celotne proizvodnje surovega jekla posebna in kvalitetna jekla, ki zahtevajo večjo količino kovinskih dodatkov v obliki ferozlitin. Ker predvidevajo v Indiji ob koncu tretje petletke leta 1966 povečanje proizvodnje surovega jekla na 10 milijonov ton letno, bo odgovarjajoče povečana tudi proizvodnja posebnih in kvalitetnih jekel na 0,5 do 1,5 milijona ton. S tem povečanjem proizvodnje boljših vrst jekla pa se bo odgovarjajoče povečala tudi poraba različnih ferozlitin.

Proizvodnja različnih ferozlitin je bila do sedaj v Indiji na precej nizki ravni, saj proizvajajo samo ferosilicij in feromangan z višjim ogljikom (FeMn carbure).

Indija ima zelo velike zaloge manganove rude, ki jih cenijo na več kot 175 milijonov ton. Veliko te rude izvažajo, vendar v glavnem zelo kvalitetno z 42 odstotki in več mangana. Pri tem v mnogih primerih ne delajo preveč gospodarno, ker siromašnejšo rudo enostavno odvažajo na odval, kjer se kopiči v velikih količinah.

V Indiji se skupaj devet različnih podjetij pripravlja na proizvodnjo feromangana,

od katerih jih šest že obratuje. Ko bodo vsa podjetja obratovala s polno zmogljivostjo, bodo lahko dosegla proizvodnjo 233.000 ton feromangana letno. Sedanje potrebe indijske železarske industrije po tej zlitini se gibljejo okoli 50.000 ton letno in bodo ob koncu tretje petletke narasle za 100.000 ton. Tako kaže, da bo, če bodo vse zmogljivosti za proizvodnjo feromangana takrat polno izkoriščene, nastal višek, ki ga bodo lahko izvozili.

Ferosilicij proizvaja sedaj v Indiji samo železarna Mysore Iron and Steel Works. V letu 1966 se bo povečala poraba te zlitine na približno 41.000 ton.

Zaenkrat v tej azijski državi ne proizvajajo ferokroma, čeprav imajo bogata nahajališča kromove rude, tako da bi zadostovala za kritje domačih potreb. Zato je indijska vlada že izdala trem privatnim podjetjem dovoljenje za izgradnjo odgovarjajočih naprav, potrebnih za proizvodnjo ferokroma.

Nahajališča wolframove rude so precej razširjena v zahodni Bengaliji in državi Rajastan in bi lahko krila po-

trebe indijske železarske industrije. Zaenkrat teh zalog še ne izkoriščajo, vendar se pripravljajo, da bodo v bližnji bodočnosti pričeli proizvajati tudi to ferozlitino.

Večja nahajališča molibdenove rude v Indiji zaenkrat niso znana, vendar so v teku obsežne geološke preiskave, da bi jih odkrili. Ker pa sedanje potrebe po feromolibdenu niso velike, jih lahko krijejo z uvozom.

Poznana so tudi velika nahajališča magnetitne železne rude, z 0,9 do 1,4 odstotka vanadija, v količini okoli 20 milijonov ton. Vendar ta ruda ni primerna za direktno proizvodnjo in jo je treba predhodno kemično pripraviti. Zaenkrat še ne izkoriščajo vanadija iz te rude.

Iz zgornjega kratkega pregleda je razvidno, da ima Indija bogate zaloge različnih rud za proizvodnjo ferozlitin, vendar jih pametno še bolj malo izkorišča. Toda vzporedno z razvojem železarske industrije v tej državi, se razvija tudi proizvodnja ferozlitin, tako da bodo v bodoče ne le pokrili lastne potrebe po ferozlitinah, ampak jih bodo lahko tudi izvažali.

Olajšanje dela in večja proizvodnja

V obratu žebjarne se je v zadnjem času z boljšo organizacijo dela in boljšo kadrovske zasedbe marsikaj spremenilo in obrnilo na bolje. K doseženim uspehom, ki se kažejo na vseh področjih, veliko prispevajo tudi člani žebljarskega kolektiva, med njimi najbolj prizadevni večkratni novatorji in racionalizatorji.

Vodilni in stalni člani kolektiva se skupaj neprestano trudijo in prizadevajo, da bi dosegli z razpoložljivimi proizvodnimi kapacitetami ne samo večjo proizvodnjo, temveč tudi boljšo kvaliteto izdelkov, po katerih je vedno večje povpraševanje na domačem in svetovnem trgu. Njih prispevek k dobremu poslovanju kolektiva je velik in pomemben.

Posebno glavni delovodja Knific Mirko je nenehno na delu in s svojim bogatim znanjem ter dolgoletnimi izkušnjami v žebljarskem poklicu predstavlja gonilno kolo in motor vsega naprednega dela. Do sedaj je Mirko Knific predložil v oceno in izvedbo že preko 15 nadvse koristnih izboljševalnih novatorskih in racionalizatorskih predlogov, ki so njemu v ponos in čast, žebljarskemu kolektivu in celotni železarni pa v nemalo korist.

V zadnjih letih je kot glavni delovodja vestno opazoval monotono težaško delo pri stiskanju pohištenih vzmeti.

Letni plan proizvodnje pohištenih vzmeti v žebljarni znaša preko 1.500 ton. V žebljarni je zaposlenih pri izdelavi pohištenih vzmeti devet kvalificiranih delavcev, od katerih mora vsak v stoječem stanju v osmih urah izdelati prek 850 kg vzmeti. To delo je bilo trenutno ne samo v žebljarni, temveč tudi v vsej železarni najbolj psihično in fizično utrudljivo. Za vsako pohištevno vzmet je moral kvalificirani delavec uporabiti silo 10 kg.

Iznajdljivi delovodja je na osnovi večletnih opazovanj in temeljitih študij postopka dela sam prišel na idejo in zamisel, da se naporno in fizično delo ter psihično utrudljivo delo nadomesti z avtomatskim strojem. S večletnimi temeljitimi poizkusi je izdelal univerzalni strožek, ki nadomešča dosedanje ročno delo s strojnim. S tem strožkom, kakršnega žebljarski strokovnjaki še niso imeli

priliko videti nikjer, je bistveno spremenil organizacijo in postopek dela pri izdelavi pohištenih vzmeti. Znatno je povečana delovna varnost in olajšano delo. Namesto kvalificiranih delavcev bodo sedaj dalje lahko posluževali stroje za izdelavo pohištenih vzmeti polkvalificirani delavci, tudi mladinci in ženska delovna sila, ker nov delovni postopek ne zahteva stoječega in psihično ter fizično napornega dela.

Poleg te pridobitve, ki je znatna, pa se bo z boljšo organizacijo in večjo zmogljivostjo strojev za izdelavo pohištenih vzmeti tudi lahko znatno povečala proizvodnja. Z novim avtomatskim strožkom za stiskanje vzmeti in novo organizacijo na teh delovnih mestih ter s povečano zmogljivostjo strojev za po-

hištvene vzmeti, ki jo dopušča nov avtomatski strožek za stiskanje vzmeti, se bo povečala proizvodnja pohištenih vzmeti, po katerih je povpraševanje veliko, za 15 do 20 odstotkov.

Prizadevnemu in uspešnemu avtorju Mirku Knificu iskreno čestitamo k doseženemu uspehu in se mu zahvaljujemo za njegovo prizadevnost za naše ceno in poboljšano ter nemoteno obratovanje z željo, da bi v svojem in prav tako v drugih obratih dobil še več posnemalcev, uspešnih avtorjev tehničnih izboljšav.

Ker je nov strožek izdelek Mirka Knifica že dalj časa v poizkusnem obratovanju, smo prepričani, da bo tudi v polni proizvodnji pokazal vse prednosti novatorskega predloga.

Žuro

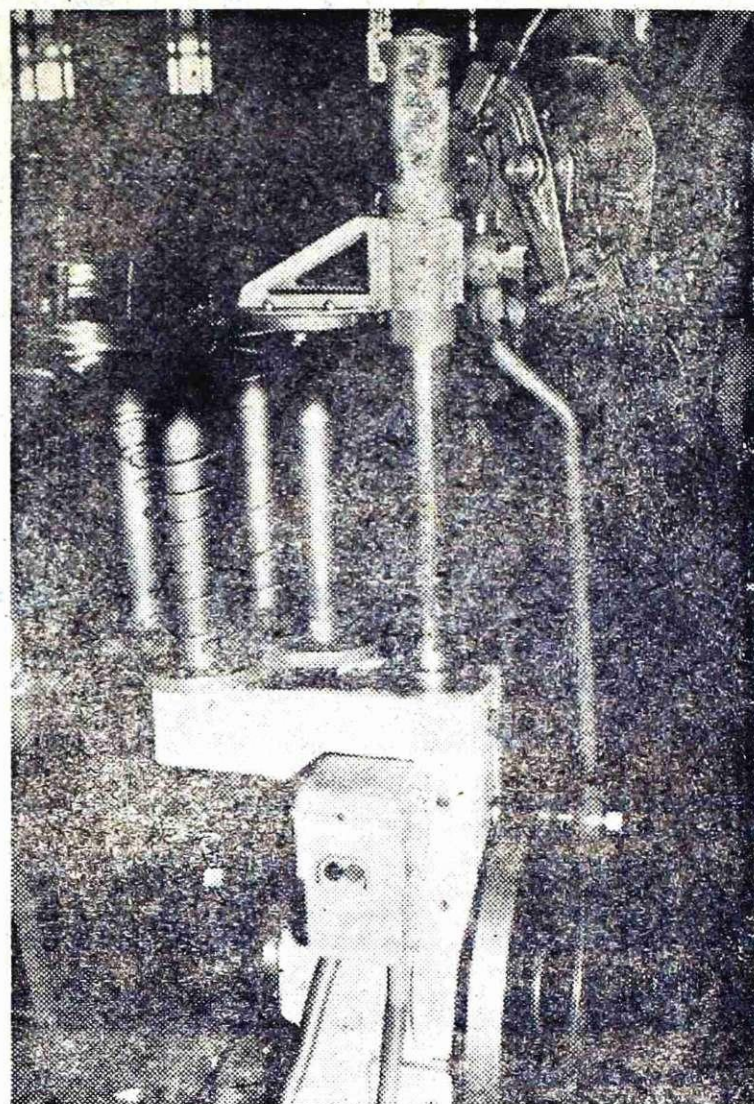

AVSTRALIJA — Pred kratkim je začela obratovati v avstralski železarni Broken Hill nova potisna peč za ogrevanje gredic. Zgradilo jo je zahodnonemško podjetje Ofenbau Unica iz Düsseldorfa in ima zmogljivost 100 ton gredic na uro.

PERU — Železarna Chimbote je povečala svojo letno zmogljivost proizvodnje surovega jekla od 70.000 ton v letu 1958 na 250.000 ton v letošnjem letu. Do leta 1966 predvidevajo še nadaljnje povečanje na 350.000 ton.

URUGVAJ — Železarska družba Companhia Siderurgica Nacional je od leta 1961 do leta 1962 povečala proizvodnjo surovega jekla od 1,1 na 1,2 milijona ton. Odgovarjajoče je povečala tudi proizvodnjo valjanih izdelkov.

ZDA — Severnoameriška železarska družba National Steel Corp. je naročila pri švicarskem podjetju Concast AG Zürichu novo napravo za kontinuirano vlivanje. Letna zmogljivost te naprave bo 1,5 milijona ton.

Stroj za izdelavo pohištenih vzmeti poenostavlja delo novatelja in delovodje Mirka Knifica iz žebjarne.

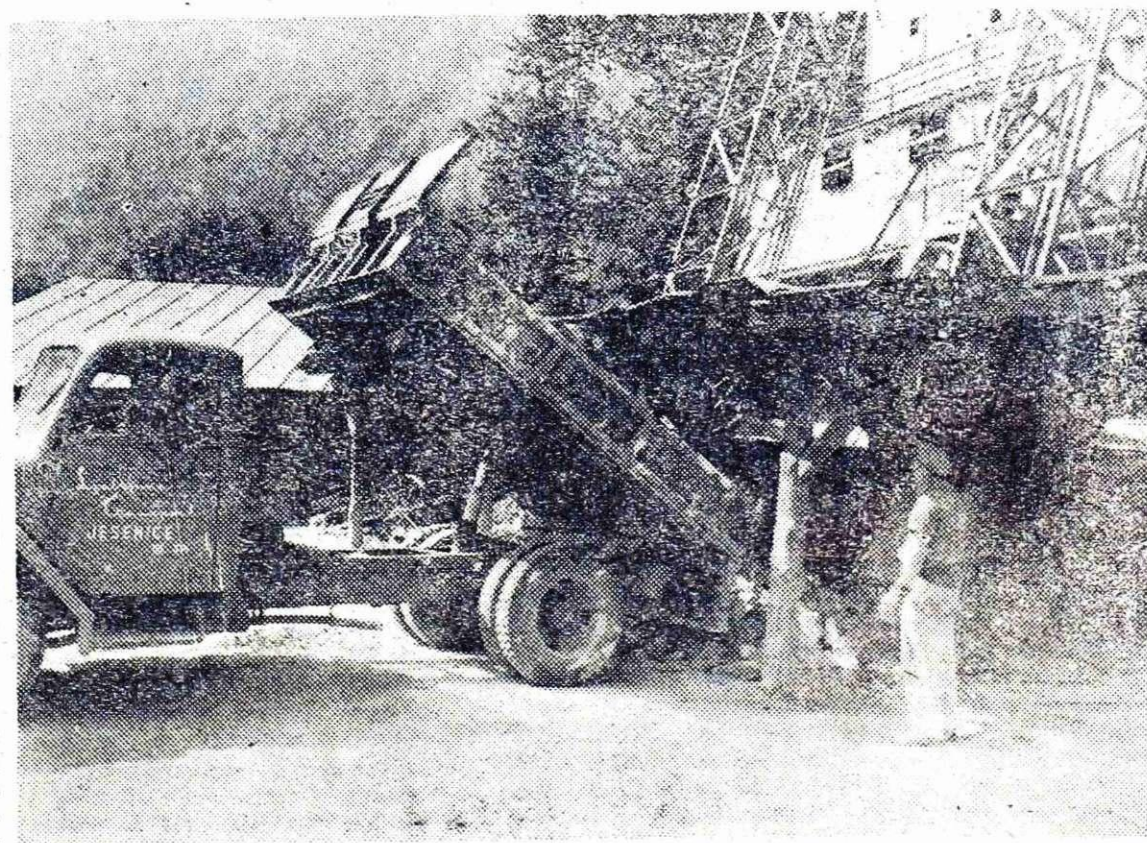
ROMUNIJA. Romunske železarne so proizvedle v l. 1962 2,3 milijona ton jekla, za 200.000 ton več kot v letu 1961.

KOLUMBIJA. Pri Barranquilli bodo zgradili novo železarno, v katero bodo investirali 400 milijonov pesosov (16,5 milijonov funtov šterlingov). Po končani izgradnji bo proizvajala ta železarna skupno 60.000 ton različne pločevine letno.

TUNIS. Tunizijsko podjetje Fouladh je sklenilo z britan-

sko firmo Davy-Ashmore, Ltd. pogodbo za izgradnjo aglomeracijske naprave in plavža. V ta namen so predvideni investicijski stroški v višini treh milijonov funtov šterlingov.

VENEZUELA. Skupne zaloge železne rude z vsebnostjo železa več kot 50 % so cenili v tej južnoameriški državi ob koncu preteklega leta na 2,1 milijarde ton. Od tega je 1,4 milijarde ton sigurnih zalog, medtem ko je 700 milijonov ton verjetnih.

S kamioni ne morejo pripeljati kamenja na mesto, kamor bi bilo treba, zato ga morajo nu. delavci ponovno premetavati.

Izlet na črni vrh

Sindikalni odbor Gostinke enote »Železar« je v nedeljo dne 14. julija priredil za svoje člane izlet na Črni vrh. Kljub temu, da je vreme slabo kazalo, se je izleta deležilo precejšnje število članov našega kolektiva.

V okviru izleta je bilo tudi nekaj zabavnih točk, kakor igra s klobuki in tekmovanje z vrečami, kar je povzročilo že takoj za začetek obilo smeha in zabave. K dobremu razpoloženju pa je prispevala tudi dobra postrežba. Pesem je donela vsepovsod po zelenem gozdu.

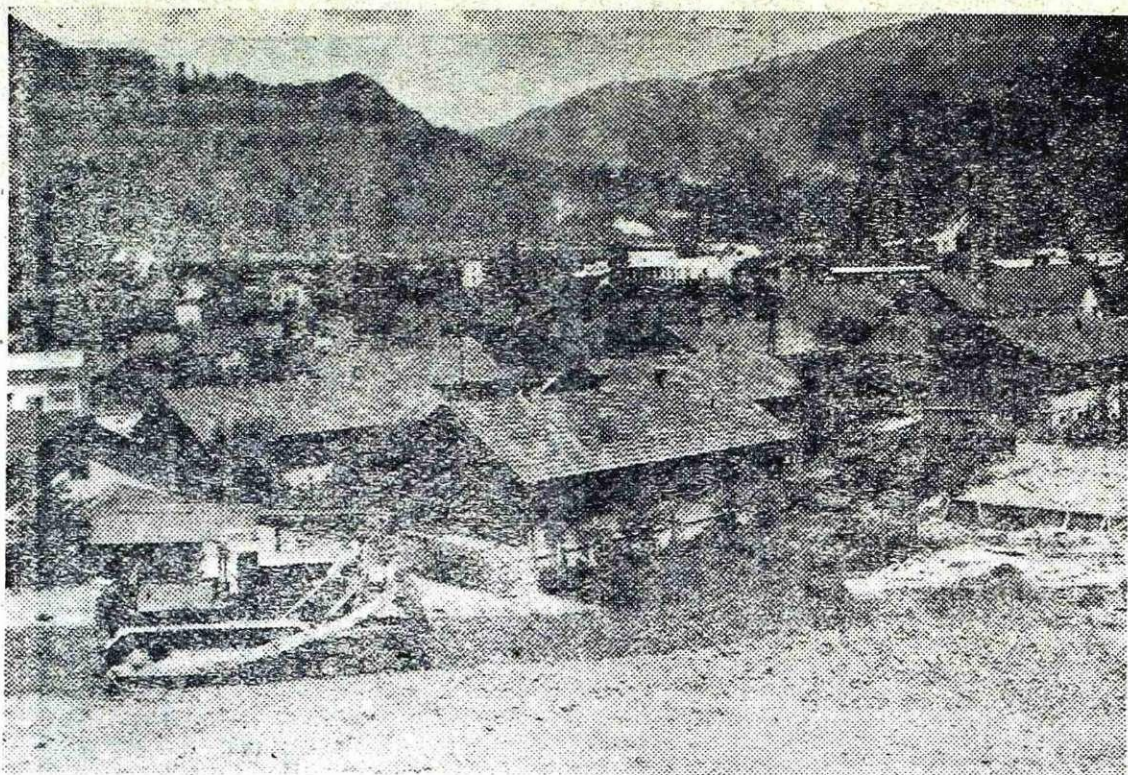
Proti večeru smo se vračali domov dobre volje, in vsi zelo zadovoljni. Za dobro voljo in razpoloženje pa se je treba zahvaliti sindikalnemu odboru Gostinske enote »Železar« in njegovemu predsedniku tov. Francu Vilma-

• Jožef Mravlje

ZAHVALA

Podpisani Stanko Janša, zaposlen v martinarni, se toplo zahvaljujem Izvršnemu odboru sindikalne organizacije Železarne Jesenice za podeljeno denarno pomoč v času moje bolezni.

Stanko Janša

Z rušenjem treh montažnih hiš so pridobili prostor za ureditev nasipa, na katerem bodo pozneje izpeljali železniške tire

Obiskali smo tehnični muzej in železarno Jesenice

Pretekli teden smo prejeli pismo, v katerem Neda Babnik iz Ljubljane opisuje poučno ekskurzijo oz. izlet na Jesenice. Zaradi obsežnosti pisma ne moremo v celoti objaviti, pač pa našim bralcem posredujemo le nekaj izvlečkov.

»21. maja smo se zbrali na železniški postaji v Ljubljani in se odpeljali v smeri proti Kranju in Jesenicam. Ker ta dan ni bilo megle, smo že med potjo z navdušenjem občudovali lepote Gorenjske. Triglav in njegova okolica sta bila še pokrita s snegom in zdelo se nam je, da nas v lepem sončnem jutru veselo pozdravljata.

Na železniški postaji na Jesenicah nas je pričakal tov. France Torkar iz tehničnega muzeja ter nas seznanil s programom našega obiska na Jesenicah. Najprej smo si ogledali tehnični muzej. Z začudenjem smo ogledovali pisane dokumente še iz časov, ko je baron Žiga Zois

pokupil plavže in kako jih je pozneje prodal. Ko smo si ogledali razstavljene predmete v prostranem muzeju, nas je čakalo še eno presenečenje. Gledali smo film s slikami naše lepe Gorenjske, Julijcev, triglavskega jezera z bogatim cvetjem. V opoldanskem odmoru smo se kot martinčki gregli na sončnem pobočju nad železniško postajo na Jesenicah. Počivali smo skoraj 2 uri, nato pa smo v metalurški šoli na Jesenicah poslušali predavanje »Od železa do jekla«. Predavatelju smo bili zelo hvaležni, saj je svoje predavanje znal prilagoditi poslušalcem v dvorani in njegovo predavanje ni bilo preveč učeno,

kajti toliko kemije že poznamo, da smo lahko vse razumeli. Kar smo slišali o plavžu ter valjarnah pa smo si popoldne še ogledali. Rude, magnetit, siderit, limonit smo lahko prijeli z rokami, no in tudi to je bilo nekaj za nas. V železarskih obratih je prahu več kot dovolj, z zanimanjem smo si ogledali visoki plavž in železo, ki je teklo v ponovcu. Še posebej so nas privlačile žareče žice, ki so jih delavci zelo spretno prijemali s kleščami. Takoj smo ugotovili, da je delo zelo težko in zahteva od delavcev mnogo spretnosti. Če bi delavcu le enkrat spodrsnilo, bi kaj kmalu lahko prišlo do težke nesreče.

Vse prehitro je minil čas, ki je bil določen za obisk na Jesenicah. Polni lepih vtisov, ki smo jih dobili na Jesenicah ob ogledu tehničnega muzeja in železarne smo se spet vrnili na železniško postajo. Za vse, kar smo lepega videli in slišali, se iskreno zahvaljujemo organizatorju našega obiska na Jesenicah.

Neda Babnik,
Ljubljana

S prostovoljnim delom so uredili okolico stanovanjskih blokov

Ko so se pred tremi leti stanovalci vselili v novo zgrajene četvorčke, je bila okolica stanovanjskih blokov neurejena. Dohodi k stanovanjskim blokom so bili samo zasilni, na dvorišču a velike jame. Vsa tri leta so stanovalci sproti urejali dvorišče, toda letos so se ob pomoči komunalnega podjetja Jesenice lotili večje delovne akcije in dokončno uredili dvorišče.

Pri tej delovni akciji so se še posebej izkazali Mirko Harej, Rudi Zorko, Peter Ivašterin, Anton Kokalj, Vinko Mežnarc in drugi. Dela pri urejanju dvorišča so bila precej obsežna, saj je bilo treba prepeljati okrog 430 m³ zemlje, 30 m³ peska in urediti cvetlične nasade.

Toliko o delih, ki so jih stanovalci opravili pri ureja-

nju dvorišča ter pokazali za to veliko razumevanje, saj je več stanovalcev napravilo okrog 100 ur prostovoljnega dela. Na tem mestu naj opozorim še na nekatere druge probleme, ki pa jih stanovalci v blokih nad progo ne bodo mogli sami rešiti. Gre namreč za dokončno ureditev Tomšičeve ceste za zgraditev transformatorja, ker se nam lahko zgodi, da bomo ostali nekega dne brez električne razsvetljave, saj imamo tako slab električni tok, da celo radijske oddaje s težavo poslušamo, medtem ko kuhališkov skoraj ne moremo uporabljati. Tudi trgovine zaenkrat še nimamo, je pa nujno potrebna, ker je stanovanjskih hiš nad progo in se veda tudi prebivalcev vedno več.

J. V.

Stanovalci v blokih nad progo so s prostovoljnim delom lepo uredili dvorišče in pri delu pokazali veliko poztvovnost.

Pred 20-letmi je bila ustanovljena Prešernova brigada

(nadaljevanje s 5. strani) morilec vojvoda Dujic. V teh borbah sta se posebej izkazala I. in II. bataljon. Brigada se je pozneje izmikala večjim borbam, ker je primanjkovalo municije. Sredi aprila 1945 je odšla brigada na sektor Čepovan, od tam na Gabrijel in Danijel pri Gorici, nato, pa spet nazaj na Trnovo. Tu je brigada napadla SS in jih po tridnevnih bojih prisilila k begu in mnogo tudi uničila. Brigada je ponovno zasedla Voglarje in Trnovo. S to brigadno ofenzivo so bili tudi končani boji za Trnovski gozd in trnovsko planoto. Odprta je bila pot v

Gorico. 29. in 30. aprila 1945 pa je brigada naletela v Vipavski dolini na kolono četnikov, ki je štela okrog 2000 mož. Četniki so se prav tedaj umikali iz vipavske doline. Naslednji dan, to je na sam 1. maj, pa je Prešernova brigada strla zadnji sovražnikov odpor v predmestju Gorice in naslednji dan popolnoma osvobodila mesto. S tem so bili v glavnem zaključeni boji Prešernove brigade, osvoboditev sončne Gorice pa prav gotovo predstavlja eno od najlepših zmag v času njene bojevanja.

Stana Roman

Personalne vesti

Za čas od 1. do 15. julija 1963:

56 sprejetih delavcev, 40 obračunanih delavcev, 3 sprejeti uslužbenci in 2 obračunana uslužbenca.

Upokojeni so bili naslednji sodelavci:

Fortunat BOGATAJ, 1908, plinski generatorji — v ZJ 25 let; Janez JUSTIN, 1907, vozovna delavnica — v ZJ 25 let in pol; Martin METELKO 1905, konstrukcijska delavnica — v ZJ 26 let; Ludvik MO-

DRE, 1905, elektrodavnica Jesenice — v ZJ 41 let; Jurij PAVLOVIČ, 1937, martinarna — v ZJ 7 let; Janko VEBER, 1908, strugarna valjev — v ZJ 40 let.

Poročili so se: Beriša Petrič plinski generatorji — z Ivko Jelušič.

Rodili so se: Mariji Noč, elektroodni oddelek — deček; Marti Soklič, energijski oddelek — deček; Ivanu Kosu, mehanična delavnica — deklica; Viljemu Kelihu, javornik III — deček; Antonu Zvanu, javornik III — deček; Tilki Korošec, telefonska centrala — deček;

Jakobu Arhu, gradbeni oddelek — deček; Jožetu Potočniku, javornik I — deček; Antonu Ličofu, javornik I — deklica; inž. Slavici Sešek, projektni biro — deček; Vinku Sušniku, gradbeni oddelek — deček; Maksu Lebnu, livarna — deklica.

Umrli so: Bogomir Selak, martinarna.

**Popisujte
v Železarja!**

Kaj bomo gledali v kinu?

Kino »Radio«

20. do 22. julija angleški barvni film **OBOROŽENO ROPANJE**, predstave 20. in 21. julija ob 17. in 19. uri, 22. julija ob 19. uri.

23. in 24. julija madžarski film **MAJSKE SLANE**, ob 19. uri.

25. in 26. julija italijanski film **UBIJALEC**, ob 19. uri.

27. julija avstrijski barvni film **PRI CRNEM KONJIC-KU**, ob 17. in 19. uri.

Kino »Plavž«

20. in 21. julija francoski film **ZAUPNIK TEH ŽENA**, ob 18. in 20. uri.

22. in 23. julija angleški barvni film **OBOROŽENO ROPANJE**, ob 18. in 20. uri.

25. in 26. julija madžarski film **MAJSKE SLANE**, ob 20. uri.

27. julija italijanski film **UBIJALEC**, ob 18. in 20. uri.

Kino »Žirovnica«

20. julija francoski film **POTEPENCI**,

21. julija sovjetski film **IVANOVO OTROŠTVO**,

24. julija angleški barvni film **OBOROŽENO ROPANJE**,

27. julija madžarski film **MAJSKE SLANE**.

Kino »Dovje«

20. julija sovjetski film **IVANOVO OTROŠTVO**,

21. julija francoski film **POTEPENCI**,

25. julija angleški barvni film **OBOROŽENO ROPANJE**,

27. julija francoski film **ZAUPNIK TEH ŽENA**.

Kino »Koroška Bela«

20. julija italijanski barvni CS film **OSVAJAC MARA-CAIBA**,

21. julija madžarski film **MAJSKE SLANE**,

22. julija francoski film **ZAUPNIK TEH ŽENA**,

27. julija norveški VV film **LINE**.

Kino »Kranjska gora«

20. julija madžarski film **MAJSKE SLANE**,

21. julija italijanski barvni CS film **OSVAJAC MARA-CAIBA**,

24. julija francoski film **ZAUPNIK TEH ŽENA**.

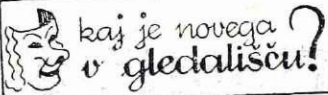
27. julija angleški barvni film **OBOROŽENO ROPANJE**.

DEŽURNI ZDRAVNIK

Za čas od 19. julija od 12. ure do 26. julija do 12. ure.

Zahodni del Jesenic: dr. Miran Kenda, Jesenice, Staneta Bokala 11, tel. 04, rešilna postaja Jesenice.

Vzhodni del Jesenic: dr. Franc Trampuš, Jesenice, Tomšičeva 8/a, tel. 245 int. 291.

V nedeljo, 21. VII. ob 20.30 uri M. Držič: Tripče de Utolče — komedija: Gostovanje v Kranjski gori, na hokejskem igrišču.

V ponedeljek, 22. VII. ob 20.30 uri M. Držič: TRIPČE DE UTOLČE — gostovanje v Podvinu pred gradom — restavracijo.

Balnanje je zanimiv šport, ki ima na Jesenicah vedno več ljubiteljev. Na sliki balinarske ekipe Plavž I, Plavž II, Gradis in Železničar z Jesenic.

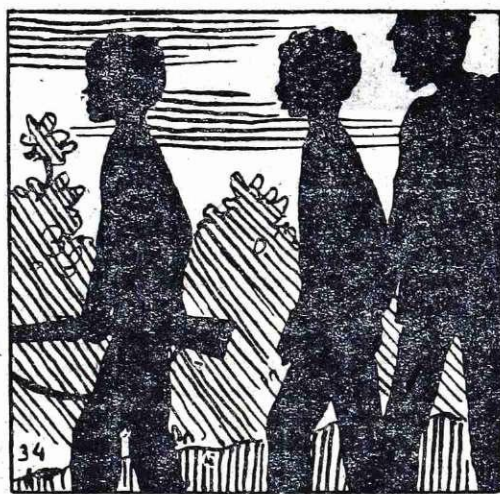
Balnanje je priljubljen šport

Pred kratkim so na Plavžu izročili namenu novo dvostezno balnišče. Balinarski klub Plavž, ki deluje v okviru športnega društva Jesenice je ob tej priložnosti priredil tudi prvi balinarski turnir, na katerem so sodelovale 4 štiričlanske ekipe in sicer: dve balinarskega kluba Plavž, ekipa Železničar in ekipa Gradis. Najboljša je bila prva ekipa balinarskega kluba Plavž, na drugo mesto se je uvrstila druga ekipa tega kluba, tretje in četrto mesto pa sta osvojili ekipi Železničarjev in Gradisa.

Novo balnišče, ki je v lo-gu Ivana Krivca je gradilo podjetje Sava. Sredstva je prispeval v glavnem zavod za urejevanje in gradnjo športnih in telesno vzgojnih objektov, pripomniti pa je treba, da so najbolj zaslužni za uspešen zaključek del člani tega kluba, ki so z dobro organizacijo in iznajdljivostjo uspeli s skromnimi sredstvi urediti moderno rekreacijski objekt na katerem je vedno več članov našega kolektiva in drugih. Šeg vzorno dvostezno balnišče je dokaz o uspešnem delovanju članov balinarskega kluba Plavž, ki bodo brez dvo-

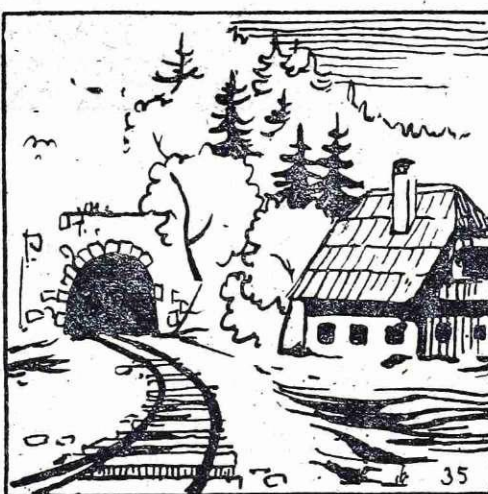
ma v prihodnje lahko dosegali še večje uspehe. To jim tudi želimo, za dosedanje pa iskreno čestitamo.

ŽELEZARNA RAVNE — V Železarni Ravne so se odločili, da bodo izdelovali kolencaste gredi velikih dimenzij za težke ladijske motorje, težke od 50 do 200 ton. Do sedaj so te gredi naše ladjedelnice za drag denar v celoti uvažale. V ta namen je tudi prilagojena nova projektorirana težka mehanska obdelovalnica, ki jo bodo verjetno pričeli graditi že letos.

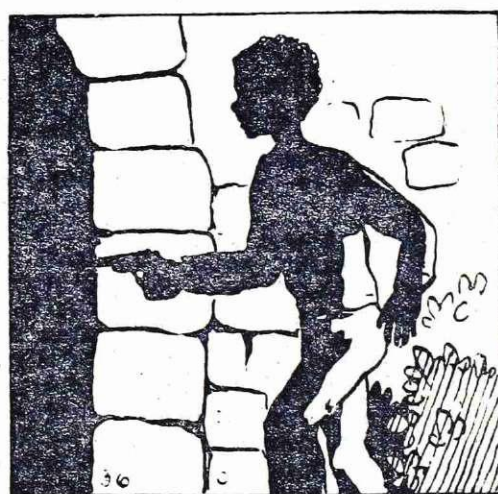
34.

Zvečer so se splazili skozi visoko travo in koprive k jami in izlekli orožje. Vračali so se ob potoku. Izidor in Marko sta šla vsak po svoji strani pred Črtomirom, ki je stiskal k sebi skladiščnikovo karabinko. Ko so skrili svoj plen na Drejčevem petru pod slamo, so se objeli in hkrati zašepetali: »Se orožja. Mi in partizani ga bomo mnogo potrebovali«. Hitro so se dogovorili o prihodnji akciji. V tem času pa je orožniški komandir zmerjal skladiščnika, ki je prišel prijaviti, da so mu ukradli orožje in nazadnje zarobantili: »Najprej moram ujeti nevidnega sovražnika tu v vasi, potem bom šele lahko zatrl partizane«.

35.

V hiši, iz katere so izselili vse ljudi v Nemčijo, se je naselila posadka, ki je čuvala železniški predor. Sem so se splazili naši trije junaki. Ves teden so se natanko seznanjali z vsem, kar so morali vedeti. Koliko orožnikov stanuje v hiši, kje spijo, kje jedo, kdaj se menjajo straže, kje imajo orožje, kdaj je njihov komandir za nekaj dni odsoten in se orožniki razidejo po vasi ter kako se da priti v hišo in iz nje. Njihov načrt je bil zelo drzen. Treba se je bilo skrivaj splaziti v hišo, vzeti orožje in se vrniti. Vse tri je mučila negotovost, ko so v vrbju pod hišo čakali, da bo ura enajst in se bodo zamenjale straže.

36.

Najprej so odštorkljali trije orožniki in rekli stražarju na cesti lahko noč. Potem je bilo nekaj časa vse mirno. Zdelo se je, da bi se morali oni trije s straže že zdavnaj vrniti. Dečki so postajali nestrpni. Končno so prišli. Rogovili so po hiši, se pogovarjali, odpirali in zapirali vrata in nazadnje se je notri vse umirilo. Dečki so si pokimali in se razšli. Marko z revolverjem je odšel okrog hiše proti predoru. Če bi Črtomira zasačili v hiši, so sklenili, naj začne streljati in s tem preslepi Nemce, da je napadena straža. Izidor se je splazil okrog hiše, Črtomir pa je zlezel v lopo za listje, otipal trhlje desko, jo odmaknil in smuknil v hlev.

Jubilanti 50 - letniki

V juliju so in bodo praznovali svoj 50. rojstni dan naslednji naši sodelavci: Ciril ŽNIDARŠIČ, Javornik I., 1. julij; Peter OKOREN, šamotarna, 1. julij; Vinko KERN, martinarna, 7. julij; Jakob SELKO, promet, 7. julij; Jernej ČRV, šamotarna, 9. julij; Vinko DEMSAR, predelovalni obrati, 11. julij; Ivan KOROSEC, Javornik I., 13. julij; Marija ČERMELJ, konstrukcijski oddelek, 16. julij; Franc KLEMENČIČ, toplotna energ. 16. julij; Jakob SLEVEC, elektropeč, 17. julij; Danijel PESJAK, Javornik I., 20. julij; Jakob MOHORIC, Javornik II., 25. julij; Franc BALOH, mart. 26. julij; Ignac VIDMAR, žičarna, 26. julij; Ana VOVK, OTK, 28. julij; Dominik VIDIC, visoke peči, 29. julij; Mirko PIRS, modelna mizarna, 30. julij; Janez SRNA, gostinska enota železar, 30. julij; Franc ŽUPANČIČ, elektro delavnica, 30. julij.

V Crikvenici smo se prijetno zabavali

Ob koncu šolskega leta navadno organizirajo posamezni razredi izlete v naravo, nekateri pa se odločijo tudi za pot k morju. Nekaj časa se nismo mogli odločiti, čeprav smo vedeli, da izlet bo. Končno smo se odločili za Crikvenico. Tovarišica učiteljica nam je tudi povedala, da bomo stanovali v počitniškem domu metalurgov Železarne Jesenice, kjer bomo imeli tudi hrano.

Nestrpno smo pričakovali dan, ki je bil določen za izlet. Z vlakom smo se odpeljali na Reko. Z Reke smo nadaljevali pot do Crikvenice z avtobusom. Pot je bila dolga in naporna, toda ko smo zagledali morje, je utrujenost hitro minila. Plavanje v slani vodi ter vožnja po toboganu in skakanje s skakalnice je bilo nadvse zanimivo. Veselja ni bilo konca in kraja.

Zvečer so nas razporedili v sosednjih hišah, kjer smo prenočili, dečki pa so spali v počitniškem domu metalurgov. Spali smo ob odprtih oknih in preden smo zaspi, smo poslušali kako so morski valovi pljuskali ob obalo. Res lepe so noči ob morju.

Naslednje jutro smo spet nadaljevali z našim kopanjem in sončenjem. V popoldanskih urah smo se odpravili v Crikvenico. Čas je že bil, da se poslovimo polni lepih in nepozabnih vtisov od morja in počitniškega doma. V pristanišču smo počakali ladjo, čez nekaj minut pa smo se že odpeljali proti Reki. Nekaj časa smo še gledali z ladje na Crikvenico, zagledali pa smo tudi počitniški dom jeseniške železarne.

ZELEZAR - Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice - Ureja redakcijski odbor - Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč - Fotokopisov in fotografij ne vračamo - Naslov: Uredništvo Železarja, Železarna Jesenice, int. telefon št. 394 - Tisk CP *Gorenjski tisk*

Iz naše preteklosti

Leto 1869-nastanek KID

Preden bi začeli opisovati nastanek Kranjske industrijske družbe leta 1869, bi se povrnili nekoliko nazaj in opisali nekaj zgodovinskih fužinarskih podatkov iz ohranjenih dokumentov, ki segajo do leta 1400 nazaj in so v tesni povezavi z razvojem današnjega železarstva na Gorenjskem.

Tehnični muzej Železarne Jesenice hrani dokument od 10. junija 1535, iz katerega je

razvidno, da je bil lastnik tedanjih javorniških fužin Matija Senuss pl. Weissenfels (Belopeški). Imenovani ter njegov svak Tadeo Longo sta zaprosila Krištofa barona Kreiga, ki je bil tedaj koroški dedni komornik, za pismo pogodbo, po kateri je prepustil pl. Senuss v najem Tadeu Longu za deset let vse fužinarske naprave na Javorniku z velikim plavžem vred. V tej pogodbi se je Tadej Longo obvezal, da bo vodil fužine in plavž na svo. račun, za odškodnino oziroma najemnino pa bo plačeval letno 260 renskih goldinarjev (renski goldinar je bil vreden 60 krajcarjev). Iz tega dokumenta je tudi razvidno, da v teh krajih življenje ni bilo preveč mirno, ker je v pogodbo vnešena pripomba, da bi v primeru morebitnih ovir pri proizvodnji zaradi vojaških pohodov oba sorazmerno nosila tozadevne stroške. V primeru, da bi Longo zaradi vojnih razmer sploh ne mogel obra-

tovat, bi mu bila za tisto dobo oproščena celotna najemnina.

Oba pogodbenika pa sta predvidevala, da bo Longo v najemni dobi javorniške fužine razširil bodisi z nakupom zgradb ali z gradnjo novih obratnih poslopij. Vse morebitne razširitve fužinarskih obratov bi po izteku najemne dobe dala oceniti po nepristranskih osebah ter bi Senuss povrnil Longu polovico ocenjene vrednosti. S tem plačilom bi Senuss pridobil lastninsko pravico na vse novograjene objekte, po minuli najemni dobi, ko bi zopet prevzel upravo fužin v lastne roke. S to najemno pogodbo pa je Senuss prodal Longu tudi eno tretjino mlina pod plavžem na Javorniku in eno tretjino žage nad fužinami. Ta pogodba je podpisana od Krištofa barona Kreiga in Tadea Longa in opremljena z dvema pečatoma, ki sta zelo dobro ohranjena.

Zelo zanimiv je tudi ohranjen dokument na pergamentu z dne 24. avgusta 1539 po katerem sta Gašper in Magdalena Šmid prodala vlečno kladivo in hišico v Mostah pri Žirovnici. Toda o tem prihodnjič.

lezarne. Nazadnje smo le prispeli na Reko, nato pa smo se z vlakom vrnili nazaj v Žirovnico. Za vse, kar smo lepega videli in doživeli v Crikvenici se izrecno zahvaljujemo sindikalni organizaciji Železarne Jesenice, ki nam je omogočila bivanje

in prehrano v domu metalurgov. Z veseljem se bomo spominjali kako prijetno smo se zabavali na našem izletu, je zares lepo uspel.

Romana Stanič
8. raz. osnovne šole
Žirovnica

Spominski pohod planincev Jugoslavije

Planinska brigada na Tjentištu

Med številnimi obletnicami, ki jih praznujemo letos, je prav gotovo ena izmed najpomembnejših 20-letnica legendarnih bojov na Sutjeski. Od 14. maja do 13. junija 1943 je več kot 120.000 do zob obojnih Nemcev, Italijanov, četnikov, ustašev in domobrancev nameravalo z vsemi možnimi sredstvi zadati NOV Jugoslavije uničujoč udarec, kar pa jim seveda ni uspelo.

Planinska zveza Jugoslavije je za to obletnico pripravila spominski pohod po poteh V. ofenzive. Preko 600 planincev iz vseh bratskih republik se je zbralo v črnogorskem mestecu Zablaku pod Durmitorjem, med njimi 100 iz Slovenije in 2 z Jesenic. Planinske brigade so bile razdeljene v 2 skupini, severno in južno. Vsaka izmed njih je po gorskem svetu preko snežišč in skal opravila več kot 200 km dolg pohod. Na vseh pomembnih in razglednih mestih pohoda so jih prebivalci gostoljubno sprejeli, v vsaki skromni vasi ali zaselku so bili deležni posebne pozornosti in gostoljublja.

Čim bližje so bili legendarni Sutjeski in Tjentištu, tem večje je bilo navdušenje, kljub utrujenosti. Tovarištvo je bilo največje posebno na slavnostnih spominskih mitingih v osamljenih vaseh Črne gore ter Bosne in Hercegovine.

Na dan borca so se skupaj s taborniki in člani TVD Partizan zbrali na velikem mitingu na Tjentištu. Na tej veličastni proslavi je podpredsednik republike Aleksander

Ranković izročil namenu mladinski počitniški center na Tjentištu.

Doživetja in spomini iz tega pohoda so enkratni. Vsi so si obljubili, da se bodo v ta čudovit planinski svet s toliko spominov na legendarno preteklost še in še vračali. Povzeli se bodo na vrho-

ve Durmitorja, Magliča in Zelen gore in uživali ob kristalno čistih jezerih pod Durmitorjem, Magličem, kjer bodo ob Trnovem jezeru prihodnje leto organizirali alpinistični odsek skupaj z mladinskim odsekom našega planinskega društva taborjenje.

Žuro

ALI JE TAKO PRAVILNO?

Tovariš urednik!

Namenil sem se napisati nekaj besed o našem obratu, pocinkovalnici v hladni valjarni in žičarni.

Mnogokrat smo že obravnavali našo kopalnico in ne vem kje je vzrok, da še danes ni gotova, čeprav so z delom začeli že v januarju letos. V začetku je delo lepo napredovalo in vsi smo se že veselili, da se bomo lahko kmalu po delu okopali. Toda veselja je bilo kmalu konec. Kopalnica je skoraj dograjena, toda že dva meseca ni nobenega blizu. Ne vem zakaj pri nas nekaj začnemo delati, toda ne izvedemo do konca?

Mnogo je tudi problemov, ki bi jih lahko z nekoliko več volje in truda uredili. Naj navedem še enega. Več kot eno leto je, odkar je bil odstranjen čistilec žice na progi III v pocinkovalnici, ker je bil nepotreben. Toda še

vedno sta tam oba elektromotorja, ne vem kakšne moči, izpostavljena kislini. Prav gotovo nista tako malo vredna, da se jih ne bi splačalo demontirati, o čemer je bilo že govora.

6. julija letos so pleskarji začeli pleskati žerjav v lužilnici. Niso ga pleskali na njegovem običajnem mestu, ampak je bila žrtev spet pocinkovalnica. Ne razumem, da ni bilo nikogar, ki bi to preprečil ali vsaj zavaroval patentirano žico, katero so vso polili z barvo. Posledica je bila, da je proga II stala osem ur. Vprašujem se, zakaj tako? Po eni strani hočemo visoko produktivnost, po drugi strani pa pride do zastojev zaradi nepazljivosti. Ne nameravam s tem kogarkoli žaliti, vendar taka je resnica.

Upam, da bodo take in podobne nevednosti kmalu urejene, prav gotovo pa težko pričakovana kopalnica.

Mirko Žigmund

Prisrčna zahvala

Iz vsega srca se zahvaljujem vsem, ki so mi pomagali ob premestitvi v drugo podjetje. Iskreno se zahvaljujem kadrovskemu sektorju, HTV oddelku, obratovodstvu žeb-ljarne in tovrišem, ki so me spremili na železniško postajo.

Kasem Dedič

PRIPIS:

Tov. Kasem Dedič je bil zaposlen v žeb-ljarni kot prevajalec žebeljev. Več kot dve leti se je zdravil in bil večkrat operiran na levi nogi. Po uspešni zadnji operaciji in rehabilitaciji ga je invalidska komisija 13. maja letos ocenila kot invalida 3. kategorije ter mu dodelila novo ustrezno delovno mesto, zato da ne bi prišlo do ponovitve bolezni. Opravljal je delovno mesto PK pomožni delavec v adjustaži žičnikov — priprava okovja in kartona. Vendar si je tovariš Dedič sam poiskal delo v domačem kraju, ker mu naše podjetje samo tega ni moglo izposlovati. Tako se je tov. Dedič poslovil od nas in dobil zaposlitev pri gradbenem podjetju v Sankem mostu.

Vsi, ki smo ga poznali in z njim sodelovali, mu želimo na novem delovnem mestu novih uspehov in da bi se kar najbolje počutil.